КОМСОМОЛОЙ МҮНДЭЛҺЭН ҮДЭР

КОММУНИС ПАРТИИН ҮНЭН ТУҺАЛАГША РЕЗЕРВ— ЛЕНИНСКЭ КОМСОМОЛ МАНДАХА БОЛТОГОЙ!

(Агуухэ Октябриин 49 жэлэй ойдо зорюулжа КПСС-эй ЦК-гай гаргаһан уряануудһаа).

Киргизиин Коммунис партиин Центральна Комитедтэ Киргизиин Совет Социалис Республикын Верховно Соведэй Президиумдэ Киргизиин ССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ

Гайхамшагта үдэртэй—Киргизиин Совет Социалис Республикын болон Киргизиин Коммунис партиин байгуулагдаһаар 40 жэлэй ойтой дашарамдуулан, республикын хүдэлмэришэд, колхознигууд, интеллигенци болон бүхы ажалшадые Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитет, Совет Социалис Республикануудай Союзай Верховно Соведэй Президиум, СССР-эй Министрнүүдэй Совет халуунаар амаршална.

КПСС-эй XXIII съездын шиидхэбэринүүдһээ уламжалан, совет арадай политическэ болон ажалай эдэбхи хэшээлэй ехээр дээшэлжэ байһан оршон байдалда Киргизиин Республикын 40 жэлэй ой үнгэржэ байна. Манай Агуухэ Эхэ ороной ажалшад табан жэлэй түсэб тушаа съездын Директивэнүүдые болзорһоонь урид дүүргэхые эрмэлзэнэ, түсэблэлгые, промышленна болон хүдөө ажахын үйлэдбэриие материальна талаар урмашуулгые һайжаруулха зорилготой экономическа шэнэдхэлгые шууд сэхээр бэелүүлнэ. Бүхы дэлхэйн түүхэдэхи хоёр һүр жабхаланта үдэрэй—Совет гүрэнэй табин жэлэй ой болон В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн ойртожо байһан үедэ энэ алдарта ой тэмдэглэжэ байна.

Коммунис партиин хүтэлбэреэр, ород болон Советскэ Союзай бусад арадуудай аха дүүгэй туһаламжаар Киргизиин ажалшад Совет засагай тогтоһонһоо хойшонхи үе соо тэмсэлэй болон ажалай гайхамшагта замаар ябажа гараа.

Агуухэ Октябриин социалис революци помещигүүд болон капиталистнуудай, баяд, ноёдой засагые унагаажа, национальна болон социальна дарлалтаһаа киргиз арадые хэтын хэтэдэ сүлөөлөө. Социализмын замда ороһон киргиз арад экономическа болон культурна ехэ дэбжэлтэ түйлаа, тэгшэ эрхэтэй, золтой хубитай болоо, өөрынгөө национальна социалис гүрэн түрые байгуулаа. «Түрүү оронуудай пролетариадай туһаламжаар гээгдэнги оронууд совет байгуулалтатай боложо, капиталис хүгжэлтын шатые алгасан, хүгжэлтын тусхай шатануудые гаража, коммунизмда орожо шадаха» гэһэн ленинскэ заабариин зүб байһаниие совет Киргизстанда социализм байгуулгын түүхэтэ жэшээ гэршэлэн тодоруулжа үгэнэ.

Түүхэтэ богонихон болзор соо хүгжэлтэ ехэтэй промышленностиие, социалис хүдөө ажахые байгуулһан киргиз арадай ехэ амжалтануудаар бүхы совет хүнүүд омогорхоно.

Республикын промышленна предприятинуудай хүдэлмэришэдэй, инженер, технигүүдэй, алба хаагшадай шэн зоригто ажалай ашаар Киргиз хадаа мүнгэнэй үһа, сурьма, электродвигатель, медицинскэ аппаратура, физическэ болон электронно прибор, металл отолдог станок болон хүдөө ажахын машинануудые орон дотор эгээн ехээр гаргагшадай нэгэниинь болонхой.

Республикын хүдөө ажахыда угаа ехэ хубилалтанууд болоо. Нүүдэл байдалтай мал ажалай болон тулюур түйгэн газар тарялангай орондо томо социалис ажахынууд—колхоз, совхозууд байгуулагдаа. Колхознигууд, совхозуудай хүдэлмэришэд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд КПСС-эй ЦК-гай мартын Пленумэй шиидхэбэриие бэелүүлэн, мяха, һү, нооһо, хлопок, тамхи, саахарай свёкло болон ороохо таряа элбэгжүүлгээр гайхамшагта амжалтануудые түйлажа, ороной арадай ажахые дэбжээхэ хэрэгтэ эрхим туһа нэмэри оруулна.

Республика дотор капитальна барилга түргэнөөр хэгдэнэ. Имагтал үнгэрһэн долоон жэлэй турша соо барилгашадай хүсэлэл оролдолгоор 200 шахуу промышленна предприяти, цех болон электростанцинууд баригдажа, ашаглалгада үгтөө. Олон байра, культурна, медицинскэ болон ажаһуудалай эмхи зургаануудые ажалшад абаһан байна.

Социализм хадаа Киргизиин ажалшадай ажаһуудалые үндэһоорнь хубилгаа, оюун бодолые ехээр хүгжөөгөө, хүн зоной байдалые ехээр һайжаруулаа, түхэл маягаараа национальна, удхаараа социалис соёл культурын хүгжэлтые хангаа. Үгытэй ялуу байдал, үзэг бэшэг мэдэхэгүй ябадал хэтэдээ усадхагдаа. Мүнөө үедэ республикын 44 дээдэ болон тусхай дунда һургуулинуудта 60 мянга гаран студент һурана. Урдань харанхы балар байһан киргиз эхэнэр обществын тэгшэ эрхэтэ, эдэбхитэй гэшүүн болоо.

Киргиз арадай элитэ ехэ түйлалтанууд хадаа партиин ленинскэ национальна политикын илан мандалга, манай олонациональна ороной арадуудай хани барисаанай агуухэ хүсэн, Совет гүрэнэй болон ниитын байгуулалтын бата бэхи байһан тухай үнэншэмөөр гэршэлжэ үгэнэ.

Коммунизм байгуулха талаар КПСС-эй XXIII съездын шиидхэбэринүүдээр хараалагдаһан зорилгонуудые амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө Киргизиин хүдэлмэришэн анги, колхозно тарияашад болон интеллигенци саашадаашье эдэбхитэйгээр тэмсэхэ гэжэ батаар этигэжэ байһанаа Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитет, СССР-эй Верховно Соведэй Президиум, СССР-эй Министрнүүдэй Совет элирхэйлэн мэдүүлнэ.

Ленинэй хоёр орденто Киргизиин Совет Социалис Республика, тэрэнэй ажалда дуратай арад мандаха болтогой!

КПСС-эй дайшалхы отряд болохшо Киргизиин Коммунис парти мандаха болтогой!

СССР-эй арадуудай бата бэхи нэгэдэл, аха дүүгэй хани барисаан мандажа, һалбаран хүгжэжэ байг лэ!

Коммунис партиин хүтэлбэреэр коммунизмын илалта тээшэ урагшаа дабшая!

КПСС-эй Центральна Комитет **СССР-эй Верховно Соведэй Президиум** **СССР-эй Министрнүүдэй Совет.**

БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

43-дахи жэлээ гарана.

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 256 (11242) | 1966 оной октябриин 29, суббото | Сэн 2 мүнгэн

Мэлс САМБУЕВ

НҮХЭР КОМСОМОЛ

...жаргалай түлхюур олохоо,
...гоо сэдьхэлэй зүнгөөр
...тэ Ерээдүйн эзэн болохоо
...залуу комсомол түрөө.

...сүлөөгэй түүдэг
дүргэлсэн,
...тэ тэмсэлэй түймэр
носоон,
...хубисхалай туг Ленинэй
үргэлсэн
...муна тогтоолсоош, нүхэр
комсомол!

...рхэг Антантһаа түрэл
засагаа,
...оронoo, зориг дүүрэнхэй
...нүхэдөө, инаг басагаа
...гаалсаһан омог дорюун
үүргэтэйш.

...орондом омогорхо нүхэр,
...солошни мүнхэ зэдэлхэ:
...ороноймнай хирпинсэ
бүхэн
...шэ гарайшни эршэ мэдэхэ.
...хүниин харанхыда
тодон,
...Шанха хойноһоошни дайсан
буудаа.

...дахинаа эршэлжэ бодон,
...дабшахыень оронoo
дуудааш.
...бхалан хонгёо хоолойн
огсомоор
...жаргал, баяраа дэлхэйдэ
магтан,
...ороной түлөөдэ, нүхэр
комсомол,
...олдожо ябааш арадтайгаа
хамта.

...онъһото станок тодхоон
...байдалаа байгуулжа
баяртай,
...талада город бодхоон,
...дээш түрүү байтааш
аятай.
...саадахи дабаа дабан,
...тамал булад зоригтой,
яаһааш

Ашата партиингаа суртаал
даган,
Ажалдаа, дайндаа илан ябааш.
Аюулта дайсанай дзот
халхалһан
Александр Матросовой зүрхэн
болоод,
Үльгэр габьяагаймнай намтар
захалһан
Үүргэтэй юумэл, нүхэр
комсомол!
Илалтын туг Рейхстаг дээр
Ивановой гараар үргэжэ
мандуулан,
Амгалан байдал тоонто гэртээ
Асаралсан ерэһыеш магтан
дууланаб.

Һандарһан оронoo шэнээр
барижа,
Һанал хүсэлөө бэелүүлжэ,
яһалааршье
Шархатаһан газартаа ороoһо
тарижа,
Шаналхагүй ургаса хуряажа
баярланалши.

Ураа хашхараан соогуур бэшэ,
Угаа хүндэ оршон байдалда
Хүйтэ халууниие адли тэсэн,
Хүдэлжэ гарааш, илалтадаа
найдан.

Алдар нэрэ соло габьягаа
Аяар замбуулин хүрэтэр
үргөөд,
Шэн зоригто тэмсэлшэ заяагаа
Шэнэ алас үндэртэ хүргөөш.
Сэсэн партиин зааһан замаар
Сэхэ урагшаа дабшан
магтуулаад,
Эрэлхэг хубисхалша ёһо
заншалаа
Эгүүрндэ мүнхэ һайхаар
мандуулааш.
Түрэл ороной тэмсэл соо түрөөд
Түүхые тэмсэлэй алдар солоор,
Бэлэн бэшээр, үнэн зүбөөр
Бэшэлсэһэн алдартайш, нүхэр
комсомол!

ХҮДӨӨГЭЙ ЛЕКТОРНҮҮД

НАМАР—ХЭҺЭН ажалай дүн гаргадаг, бүхы юумэ бүрид... тоолодог хаһа. Тарияашадай ...жэл соогоо хэһэн ажалай ...дүн—ургаса намар хуряагда... Малшадайшье ажалые баһа ...согсолдог хуулитай. Тарган ...малнууд, тоһо зөөхэй, сагаан ... Тиимэ хадаа ажалша хү... шалгалтын хаһа—намар.

...намарай онсо шэнжэ ... бэ? Хэзээ хэзээнэйхиһээ ба... дэлгэр, дэмбэрэлтэй намарай ...онинь бүгэдэндэ мэдээ... Баян ургаса хуряагдаа. Хүдөө ...ын хүдэлмэрилэгшэдэй үдэ... энэ намар түрүүшынхеэ ...глэхэдээ эдэ бүгэдэнэй дүн ...гдаа. Ганса манай буряад ...дo баян хэшэг асаржа тоһото ...мар ерээ бэшэ, харин бүхы ... дотор баһа иимэ байгаа.

...Эдэ бүгэдые гансахан лэ тэнгэ... үршөөгөөр, сагай уларилай ...аар болоо (энээнэй ехэ ну...ай байһые арсагданагүй) гэ...тайлбарилхын аргагүй. Энээн... экономическа талаараа урма...лгын хэмжээнүүд ехэ удха ...артай байһаниинь ойлгосотой. ...дөө ажахын эдеэ хоолой зүйл ...хэ хэрэгтэ партиин ЦК-гай ...тын Пленумэй шиидхэбэри ... ехэ удха шанартай байгаа ...эдэ тоо, баримтанууд элир...жэ үгэнэ. Энэ жэлдэ олон ...коз. совхозууд гүрэндэ тарияа ...ааха түсэб-захяагаа хэдэн да... үлүүлэн дүүргэһэн байна. ...шуулгын эдэ хэмжээнүүдэй ...ндэ ехэ түлхисэ болоһониинь ...сотой. Хэнэйшье мэдэһээр ...бһөө гадуур тушаагдаһан та... гүрэндэ үнэтэйгөөр худал...даг, тиимэ хадаа олзо доход ...р асардаг шуу. Тиимэһээл ...ы бүхэн газар тарялангаа ... һайнаар, болбосоноор, агро...ическа эрдэмэй заабаряар эр...хэ гэжэ оролдодог, али али ...энь тооложо үзэдэг болонхой. ...бүгэдые хүн зондо ойлгуул... бодото байдал дээрэһээнь ха...лха шухала. Ондоогоор хэ...дэ, партиин, гүрэнэй экономи...ска политикые ажалшадта ойл...лха, экономикын хүдэлмэри ...наар ябуулха шухала болоно. ...гэжэ шадабал, һайн үрэ дүн ...лагдахань лабтай. Энэ хэрэг... соёл ☐урталай хүдэлмэриин манлайда ябагшад—лекторнүүдэй ехэ үүргэтэй байһаниинь бүгэдэндэ эли. Энэ талаар Мухар-Шэбэрэй «Знамя Ленина» колхозой лекторнүүдэй ажал хэрэг һайшаалтай. Эндэ юрэнхыдөө хүдөөгэй интеллигенци — хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, багшанар (табан һургуулитай, тэдэнэй хоёрынь дунда, гурбаниинь эхин) соёл сурталай хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг. Колхозой центр — Хушуун-Үзүүртэ 20 хүнһөө бүридэһэн «Знани» бүлгэмэй лекторнүүдэй бүлэг хүдэлжэ байдаг. Ударидагшань дунда һургуулиин багша Д. Дашинамжилов. Эдэнэр хүдэлмэреэ яажа эмхидхэнэб?

Эдээндэ тусгаар ондоо онол арга байхагүй. Түсэбэй ёһоор хүдэлдэг. Лекторнүүд өөһэд өөһэдын темэнүүдтэй, фермэ, гүүртэнүүдтэ, һууринуудта ошожо лекци уншадаг — иимэ даалгабаритай. Хүдэлмэриинь онсо шэнжэ гэхэдэ, тодорхой, оншотой. Энээниие нэгэ лекторэй хүдэлмэриин жэшээ дээрэһээ харуулмаар.

Хүдөө ажахын, экономикын темээр лекци уншагшадай нэгэн Ц. С. Семенов, «Знани» бүлгэмэй гэшүүн, колхозой түрүүлэгшэ. Партиин ЦК-гай мартын, майн Пленумүүдэй, КПСС-эй XXIII съездын шиидхэбэринүүдээр лекци уншахадаа өөрынгөө ажахын жэшээ дээрэһээ тон тодорхой тоонуудые харуулалсахадань хүн зондо ойлгосотой, аша үрэтэй байдаг юм. Тингэхэдээ мүнөөнэй үе сагта колхоздо экономическа хүдэлмэри һайнаар ябуулха гээшэ тон шухала гэжэ онсо тэмдэглэдэг байна. Ажахынгаа һалбари бүхэниие олзо доход ехэтэй болгохо, продукци бүхэнһөө ехэ олзо абаха—эдэ бүгэдые тоолоод, бодото байдалтаяа жэшэн харуулхадань ойлгосотой, тодо, хүнэй этигэмээр байна бшуу. Нүгөө талаһаа эдэ бүгэдэнь колхознигуудай эдэбхи үүсхэл бадаруулна, ажал хэрэгээ һайжаруулха хэрэгтэнь туһална ха юм. Иимэ болоһонһоо хойшо хүтэлбэрилэгшын лекционно пропагандада хабаадаха шухала байһые энэ баримта үшөө дахин гэршэлнэ. Партиин Центральна Комитет энээн тухайда онсо заадаг, эрилтэ табидаг, табижашье байна.

Эндэ эдэбхитэйгээр хүдэлдэг лекторнүүд олон. Ургаса хуряалгын үедэ эдэнэр ехэ хүдэлмэри ябуулаа. Мүнөө эндэхи лекторнүүд Октябриин революциин 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан лекцинүүдые уншажа эхилээ. Соёл сурталай хүдэлмэри эдэбхитэйгээр, оншотойгоор ябуулһанайнь аша үрэ яһала һайн байдаг. «Знамя Ленина» колхоз аймаг, республика доторoo шанга шадалтай, түрүү ажахынуудай нэгэн болоо. Энэ намарайньшье хүдэлмэриин дүн һайн: түсэбһөө гадуур 10 мянган центнер тарияа гүрэндэ худалдаад, мүнөө ороохо тушааһаар. Мяха, һү, ноoһо, үндэгэ гүрэндэ худалдаха юһэ һарынгаа түсэб үлүүлэн дүүргэнхэй. Эдэ бүгэдэндэ соёлшод, лекторнүүдэй аша габьягай байһанда арсашагүй.

Агуухэ Октябриин революциин 49-дэхи жэлэй ойн урда тээхи эдэ үдэрнүүдтэ олониитэ ажалшадай үүсхэл эдэбхи хүсэ ехэтэйгээр бадарба. Мухар-Шэбэрэй аймагай «Эрдэм» совхозой хүдэлмэришэдэй, Зэдын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой гэшүүдэй үүсхэлээр Совет засагай 50 жэлэй ойе угтуулан социалис мүрысөөн дэлгэрбэ. Мүнөө республикын хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд, тэрэ тоодо «Знамя Ленина колхозой гэшүүд шэнэ уялга абажа, түрүү хүн түрэлтэнэй ехэ һайндэртэ ажалай бэлэг барихаар бэлдэжэ байна.

Совет засагай түүхэ, хүгжэлтынь алхам дабшаса, ажалай дэлисэ харуулһан угаа ехэ һайндэр энэ болоно. Ойн баярта хүн бүхэн бэлэг бэлдэнэ. Хүдөө ажахынхидшье өөһэдынгөө бэлэг бэлдэжэ ѳробо. Тиихэдэ соёл сурталай хүдэлмэрилэгшэд - лекторнүүд, пропагандистнар өөһэдынгөө хубитые оруулалсаха, үзэл сурталай талаар энэ хүдэлөөе хангалсаха үүргэтэй. Октябриин револююци тухай лекцинүүдые уншаха болоно, олон газарта энэ хүдэлмэри эхилэнхэй. Эндэ партиин XXIII съездын шиидхэбэринүүдые хүн зондо ойлгуулха хүдэлмэри гол һуури эзэлхэ ёһотой. Эдэ бүгэдэн соёлшодой, лекторнүүдэй гол анхаралда байха асуудалнууд мүн.

ОМОГТОЙБДИ, БАЯРТАЙБДИ

Ленинскэ комсомолой түрэһэн үдэрые энэ жэлдэ манай мяха-консервын комбинадай комсомол болон залуушуул тон ехэ омог баяртайгаар угтажа байна. Энэшье ойлгосотой бэзэ. Байгша ондо манай комбинат долоон жэлэйнгээ түсэб амжалтатайгаар, болзорһоонь урид дүүргэһэнэйнгээ түлөө ороной дээдэ хайрада—Ленинэй ордендо хүртэһэн байна.

Долоон жэлэй түсэб амжалтатайгаар дүүргэхэ хэрэгтэ комбинадай элдэб участогуудаар ажаллажа байһан 450 гаран комсомолшуудай оруулһан хубитань тон ехэ байхэ. Энээниие багахан статья соо тоолохоньшье бэрхэтэй. Эмхидхэгдэһэн табан комсомол-залуушуулай бригаданууд эрхим ажалайнгаа түлөө булта коммунис ажалай бригаданuудай, 300 гаран комсомолшууднай коммунис ажалай ударнигуудай хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэһэн байна гэбэл, тэдэнэй шэн габьяата, оролдосото ажал эли боложо үгэнэ ха юм.

Теэд түйлаһанаараа комсомолшууд, залуушуул һанаагаа амардаггүй һайн һайхан заншалтай. Табан жэлэй түрүүшын жэлдэшье манай комсомолшууд хамсыгаа шуун ажаллажа байһаар.

Мүнөө үедэ мүрысэгшэдэй түрүү зэргэдэ консервын заводой Галина Седовагай хүтэлбэрилдэг комсомол-залуушуулай бригадынхид ябалсаһаар. Хамта 18 залуу басагад хүдэлдэг, нормоёо холо үлүүлнэ, ажалайнь шанар эрхим гэһэн сэгнэлтэ абадаг болонхой. Эбтэй эетэй бригада. Бултадаа хэдэн мэргэжэл шудалһан, хэрэгтэй болбол бэе бэеэ һэлгэн хүдэлхэ аргатай. Тус бригадынхид эрхим амжалта түйладаг туладаа ВЛКСМ-эй Улаан-Үдын горкомой дамжуулгын Улаан туг алдангүй абажа ябаһаар.

Мүн Ирина Русановагай, Галина Рябовагай даадаг комсомол-залуушуулай бригаданuудые тэмдэглэмээр.

«Һураха, һураха, үшөө дахин һураха» гэһэн агуухэ Ленин багшынгаа захяае манай комсомолшууд ходоодоо һанажа, бэелүүлхын түлөө оролдожо ябана гэжэ мүнөөдэр онсолон тэмдэглэлтэй. 145 комсомолшууд хүдэлмэришэн-залуушуулай үдэшын һургуулинуудта, 75 хүн техникумүүдтэ, 41 комсомолшууд—институтдуудта заочноор һуралсана. Бусад комсомолшууднай политһургуули, кружогуудта һуралсажа байна.

Иимэл даа тобшохоноор хэлэбэл, манай комсомолшуудай ажал хэрэг.

Т. КУЗНЕЦОВА,
Улаан-Үдын мяха-консервын комбинадай ВЛКСМ-эй комитедэй секрстарь.

ШУДАРГЫШУУЛАЙ НЭГЭН

Агуухэ Октябриин 49 жэлэй ойн баярай хүндэлэлдэ эдэбхи үүсхэл бадарган, эршэтэ халуун ажалай вахтада жагсажа, үндэр амжалтануудые түйлажа байһан хани нүхэд республика доторнай үдэр бүри олошорно.

Ойн баярай һайндэрые угтуулан Улаан-Үдын судна заһабарилгын заводой коммунис ажалай ударник Еким Антонович Киргизовэй хүтэлбэрилдэг хабсаргагшадай бригада жэшээтэ бэрхээр хүдэлжэ, аяар холын Африка руу эльгээгдэхэ хоёр баржа болзорһоонь урид эрхим шанартайгаар урлан бүтээбэ. Түсэбөөр хараалагдаһанһаа хоёр дахин үсөөн хүнһөө бүридэһэн энэ бригадынхид халаанайнгаа даабариие ходо үлүүлэн дүүргэнэ.

Бригадир Еким Антонович Киргизовэй нэрэ гансашье завод дээрээ бэшэ, мүн республика доторoo алдаршан суурхажа эхилэнхэй.

Ниислэл хотымнай гол гудамжада республикын түрүүшүүлэй Хүндэлэлэй самбар байдаг. Тэндэ бригадир Киргизовэй дүрые заатагүй харахат.

Судна заһабарилгын заводто Еким Антонович 15 жэлэй туршада шалгархы бэрхээр ажаллажа, түгэс мэргэжэлтэй болонхой. Тэрэнэй габьяата хэрэгые парти, правительство үндэрөөр сэгнэжэ, һаяхан эдэбхитэ бригадирта үндэр хайра болохо «Ажалай Улаан тугай» орден барюулагдаа.

Д. БАЛДАНОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Е. А. Киргизов. Авторай фото.

Мароккын хаан Хасан гэгшэтэй Л. И. Брежнев уулзаба

Советскэ Союзда албанай хэрэгээр ерээд байһан Мароккын хаан Хасан II гэгшэтэй КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев октябриин 27-до уулзажа, тэрээнтэй хөөрэлдөө.

Совет-мароккан хэлсээнүүдтэ гар табилга

Совет-мароккан хэлсээнүүдтэ октябриин 27-до гар табигдаа.

СССР-эй болон Марокко королевствын хоорондохи культурна харилсаа холбоон тухай, научно-техническэ харилсаа холбоон тухай, радио-дамжуулгын болон телевидениин талаар харилсаа холбоон тухай хэлсээнүүдтэ СССР-эй правительствын түлөөлэлгөөр СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко, Марокко королевствын правительствын түлөөлэлгөөр Мароккын Гадаадын хэрэгүүдэй министр Мохаммед Шеркауи гар табяа.

Машина болон тухеэрэлгэнүүдые Марокко королевстводэ СССР-һээ үгэхэ тухай хэлсээндэ СССР-эй правительствын түлөөлэлгөөр СССР-эй Гадаадын худалдаа наймаанай министр Н. С. Патоличев, Марокко королевствын түлөөлэлгөөр Мароккын Гадаадын хэрэгүүдэй министр Мохаммед Шеркауи гар табиһан байна.

Экономическа болон техническэ харилсаа холбоон тухай хэлсээниие СССР-эй правительствын түлөөлэлгөөр Гадаадын оронуудтай экономическа холбоо байгуулха талаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ С. А. Скачков, Марокко королевствын правительствын түлөөлэлгөөр Мароккын Гадаадын хэрэгүүдэй министр Мохаммед Шеркауи гар табиба.

Совет-мароккан хэлсээнүүдтэ гар табилгын үедэ Советскэ правительствын хүтэлбэрилэгшэд, хаан Хасан II, Мароккоһоо ерэһэн бусад айлшад байлсаа.

(ТАСС).

Серго Орджоникидзиин дурасхаалда зорюулагдаһан суглаан

МОСКВА, октябриин 27. (ТАСС-ай корр.). Г. К. Орджоникидзиин түрэһөөр 80 жэлэй ойдо зорюулагдажа, ниислэлэй олониитын түлөөлэгшэдэй суглаан Кремлиин театр соо мүнөөдэр болоо.

КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, партиин Москвагай городской комитедэй нэгэдэхи секретарь Н. Г. Егорычев суглаае нээгээ.

Нүхэр Орджоникидзиин түрэһөөр 80 жэлэй ой тухай КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, Транспортна барилгын министр Е. Ф. Кожевников элидхэл хээ.

Киргизидэ баярай болохын урда тээ

ФРУНЗЕ, октябриин 27. (ТАСС-ай корр.). Киргизстанай городууд болон тосхонууд һайндэрэйхеэр гоёон шэмэглэгдэнхэй. Киргизиин ССР-эй болон Киргизиин Компартиин 40 жэлэй ойе баяр баясхалантайгаар тэмдэглэхэ гэжэ республика бэлдхэжэ байнхай.

Бүхы аха дүү союзна республикануудай, тэрэшэлэн шефтээ абаһан Улаан тугта Кронштадт хэрэмэй моряигуудай делегацинууд һайндэртэ ерээ.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь А. Н. Шелепин мүнөөдэр эндэ ерэһэн байна.

Совет хүтэлбэрилэгшэдэй харюудаа Франци ошохо болоһон тухай

Францийн Республикын Президент генерал де Голль Советскэ Союзда айлшаар ерээд байха үедөө Л. И. Брежневые, А. Н. Косыгиние, Н. В. Подгорные Франци ошыт гэжэ уриһан байгаа. Энэ уряалынь хүндэтэйгөөр зүбшөөгдэжэ абтаһан юм.

Энээнтэй дашарамдуулан, А. Н. Косыгин байгша оной декабриин тэнтһээ урагша албанай хэрэгээр Францида айлшалжа ошохо гэжэ хоёр правительство хэлсэһэн байна.

Л. И. Брежнев, Н. В. Подгорный 1967 оной турша соо Франци ошохо байха. Эдэнэй айлшалан ошолгын болзор хожом тododхогдон тодорхойлогдохо.

СОВХОЗ СООГОО СУУТАЙ

Баруун хойгуураа ой модоор хүреэлэгдэһэн Майлын хадануудай хормойдо, үбэлэй үедэ нэмэри, одоол аятай зохид газарта Хориин аймагай «Первомайский» совхозой нэгэдэхи отделениин эхэ хонидой отаранууд үбэлжэдэг. Эндэ коммунис ажалай ударник Роза Мангалаевагай отара бии.

Роза Манидари нүхэртэйгөө арбаад жэлдэ хонин ажалда хүдэлжэ байна. Жэлһээ жэлдэ олон хурьга түлжүүлжэ, ехэ ноoһо хайшалдагаараа тус отарынхид совхоз соогоо суутай. Мүнөөшье жэл 100 хонин бүриһөө 97 хурьга абажа, гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлһэн.

Эдэнэр өөһэдынгөө хүсөөр үбһэ тэжээлээ сүм бэлдэжэ абадаг. Хонидойнь дал хорёо, мүн хурьга абадаг хашааһаа эхилээд гүйеэд бэлэн. Далайнь нүхэ һүбэ һайса шабагданхай, газаа досооһоонь сагаадагданхай. Хурьгадай байха газарта пеэшэн табяатай. Хонидой хурьгалха үедэ мотоор хүдэлгэгдэжэ, электрын гэрэл ялардаг.

Агуухэ Октябриин революциин 50 жэлэй ойн һайндэрые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө эндэхи хонишод мүнөөнһөө бэлдэжэ байна. Энэ ехэ түүхэтэ үдэрэй хүндэлэлдэ дээшэлүүлэгдэһэн уялга абаад ажаллажа оробод. Мангалаевай отарынхид ерэхэ жэлдэ 100 хонин бүриһөө 100 хурьга абажа, бүрин бүтэнөөр түлжүүлхэ, хонин бүриһөө 3 килограмм ноoһо хайшалха гэһэн социалис уялга абаад, үсэл нэтэрүүгээр ажаллажа байнад. Эдэнэй эршэтэ ажалда үшөө ехэ амжалта түйлахыень хүсэе.

Д. ДОРЖИЕВ.

Хори.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

ЗАЛУУШУУЛЫЕ ЗОРИМГОЙГООР ДЭБЖҮҮЛХЭ

Байгша оной май һарада болоһон КПСС-эй обкомой пленум дээрэ манай Бэшүүрэй райком хүтэлбэрилхы кадрнуудай дунда хүдэлмэри һулаар ябуулна, элдэб шалтагаанаар тэдэнэрые олоор һэлгэнэ гэжэ шүүмжэлэгдэһэн байгаа. Энэ тон зүб ажаглалта һэн. Хүтэлбэрилхы кадрнуудые шэлэн абаха, зүбөөр хубаарилан табиха, хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ бии байгаа дутагдалнуудые зайсуулха талаар һүүлэй үедэ партиин райком, эхин организацинууд горитой хүдэлмэри хэжэ байна гэжэ эндэ һая үнгэрһэн пленум дээрэ тэмдэглэгдээ.

Хүтэлбэрилхы кадрнуудай дунда ябуулагдаха хүдэлмэриие һайжаруулха тухай элидхэл хэһэн КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр Калашников энэ шухала асуудалые гүнзэгыгөөр шэнжэлэн, ушар удхыень элирхэйлэн харуулба. Партиин райком колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилхы тушаалнуудта залуу мэргэжэлтэдые, эдэбхи үүсхэлтэй нүхэдые дэбжүүлхэ гэжэ оролдоо.

Жэшээнь, урдань ходо гээгдэнги байдаг ажахы болохо «Победа» колхозой правлениин түрүүлэгшээр хүдөө ажахын залуу мэргэжэлтэ нүхэр Смолин һунгагдаһан юм. Мүн тэрэшэлэн парткомой секретаряар һая советскэ партийна һургуули дүүргэһэн нүхэр Сукнев дэбжүүлэгдэһэн байна. Эдэнэр бэрхэ, ажал хэрэг һайн мэдэхэ, хүтэлбэрилхы шадабаритай ударидагшад байһанаа харуулаа. Мүнөө тус ажахы аймаг соогоо түрүү зэргэдэ гараа. Ороохо гүрэндэ тушаалгаар жэл хахадай түсэб дүүргэгдөө. Мал ажалай продуктнуудые худалдаха гурбан кварталай даалгабари амжалтатайгаар бэелүүлэгдэбэ. Колхоз дээрэ экономическа совет хүдэлнэ. Дунда зэргын тушаалтад зүбөөр хүмүүжүүлэгдэнэ, һэлгэлтэ нэгэшье дахин һаянай болоогүй.

«Победа» колхозой гэшүүд аймаг соогоо түрүүлэн, совет засагай тогтоһоор 50 жэлэй ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтаха гэһэн ехэ мүрысөөндэ оролсожо, урдахи зорилгоёо тодорхойлоо, аймагай ажахынуудые энэ хүдэлөөндэ оролсохыень уряалаа.

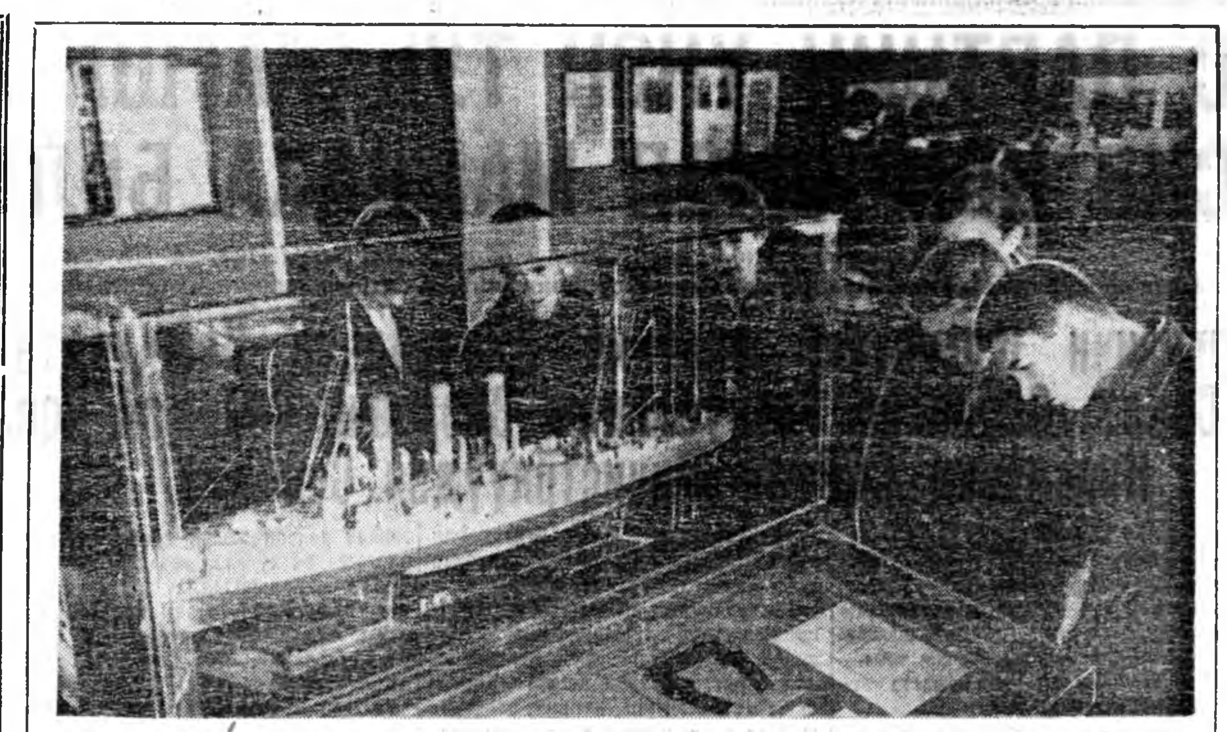
Үшөө нэгэ жэшээ. Һаалиин фермые даагшаар ойр зуурын сагта гурбан хүн һэлгэжэ хүдэлһэн юм. Колхозой шэнэ хүтэлбэри ажахынгаа эрхим һаалишан ябаһан Александр Плюсниные энэ тушаалда дэбжүүлээ бэлэй. Тэрэнэй удаа юун болооб. Тус фермэ нёдондо юһэ һарын туршада үнеэн бүриһөө 1324 килограмм һү һааһан һаа, байгша оной энэ үедэ 1650 килограмм һү абаад байна бшуу.

Гэхэтэй хамта хүтэлбэрилхы кадрнуудай дунда ябуулагдаха хүдэлмэри дээрэ дутагдалнууд, алдуу эндүүнүүд үшөөл бии байһаар. Тэдэниие эсэслэн зайсуулха шухала гэжэ элидхэлшэдшье, үгэ хэлэгшэдшье тэмдэглэһэн. Энэ талаар аймагай хүдөө ажахын үйлэдбэриин управлениин кадрнуудай таһаг ехээр шүүмжэлэлдэ оробо. Партиин райкомтой хэлсэнгүй, тэрээнтэй зүбшэнгүй тус таһагайхид хүдоо ажахын хүтэлбэрилхы кадрнуудые, илангала мэргэжэлтэдые һэлгэнэ, өөдэ уруунь ябуулна. Тиихэ мүртөө ажахынуудые эрдэм мэдэрэлээр һайн экономистнуудаар бүридүүлхэ гэжэ оролдодоггүй. Энэ харюусалгатай тушаалда тусхай мэргэжэлгүй, эдэбхи үүсхэлгүй хүнүүд дэбжүүлэгдэнэ. Энэ ушарые өөрынгөө ажахын байдал дээрэһээ жэшээлэн, Бэшүүрэй совхозой главна зоотехник нүхэр Алдаев шүүмжэлбэ.

Колхоз, совхозуудай дунда зэргын тушаалтай кадрнуудай харюусалгые дээшэлүүлхэ тухай асуудалда «Рассвет» колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Утенков үгэеэ зорюулба. Аймагай больницын главна врач нүхэр Суворова медицинскэ хүдэлмэрилэгшэдэй ажаһуудал тушаа анхарал тон һулаар хандуулагдана гэбэ. Эмнэлгын эмхи зургаануудай байра байдал муу, дүрбэн врач оройдоо байха гэргүй гэхэ мэтын олон дутагдалнуудта тэрэ тогтоо.

Хүтэлбэрилхы кадрнуудай юрэнхы болон политическэ эрдэм мэдэрэлые дээшэлүүлхэ зорилгоор аймаг дотор һара соогоо нэгэ дахин хэшээл хэдэг экономическа һургуули, ажахы бүхэндэ дунда зэргын тушаалтадые һургаха һуралсал эмхидхэхэ тон шухала гэжэ пленум шиидхэбэри дотороо тусхайта бэшэбэ.

Б. БАДАРМАЕВ,
партиин райкомой таһагые даагша.

СССР-эй революциин гүрэнэй музей соогуур аяншалга. Зураг дээрэ: «Октябриин хубисхалай хэрэгүүд» гэһэн зал соо «Аврора» гэжэ суута крейсерэй македэй дэргэдэ.

ТАСС-ай фотохронико.

СССР-эй ГАДААДЫН ХЭРЭГҮҮДЭЙ МИНИСТЕРСТВЭДЭ

Хитадай Арадай Республикын хэрэгүүдээр этигэмжэтэ Чжан Дэ-цюньдэ СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министерство октябриин 27-до доро дурсагдаһан удхатай ното барюулаа.

«Хитадай Арадай Республикаһаа Москвада байдаг посольстводо СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министерство өөрынгөө правительствын даалгабаряар иигэжэ мэдүүлээ:

Зорюута олоороо сугларжа, зоргоороо аашалалдаһан хитад эрхэтэдэй зүгһөө Пекиндэхи совет посольстводо эсэргүү шэнэ харата муухай доромжолгонууд хэдэн үдэрэй турша соо дахяад хэгдэнэ.

СССР-эй посольство руу ородог газар октябриин 23-һаа хойшо хүреэлэн хаагданхай. Совет дипломадуудые, тэрэшэлэн СССР-эй посольстводо ерэдэг хариин айлшадые занаһан, баһан доромжолһон үгэнүүдые посольствын үүдэндэ сугларһан олон хүн зон хашхаралдана. Тиихэдээ, энэ гүримгүй аашада хабаадагшад хулиганташа, бэлин шэбшэг хашхаралдана, гар хүлөө хүдэлгэн элдэб аяг ааша гаргана, баһамжалан нёлбохо гэхэ мэтээр гудамбааралдаа. Тэрээнһээ байтагай зарим хариин дипломадууд дипломатическа номертой машинануудаараа октябриин 23-да советскэ посольствоһоо өөһэдынгөө ажалладаг газартаа бусажа шадаагүй, хүреэлэн хаагдаһан үйлсэдэ тулажа, советскэ посольствын байдаг газар тээшэ һөөргөө тэхэрин ошохо баатай болоһон юм.

Совет посольствын дэргэдэ болоһон байһан зоргоной ааша тэрэнэй ажал ябуулгаяа эрхилэлгэдэнь һаад ушаруулна. Иимэ ааша гаргалгые хитад полициинхид хаража байгаад, хулиган аяг аашануудыень болюулхагүйһөө гадна, харин өөһэдөө эдэ ябуулгануудтань туһална.

Совет посольствын дэргэдэ эмхидхэгдэһэн шэнэ харата аашанууд хадаа совет-хитад гүрэнүүдэй хоорондын харилсаа саашаданнь хурсадуулха зорилгоор Хитадай талаһаа зорюута хэгдэһэн ээлжээтэ алхам болоно гэхээр.

Энэ хадаа һүүлэй үедэ хэгдэһэн түрүүшын ушар бэшэ юм. Совет орондо харша шэнжэтэй гүримгүй ябадал СССР-эй посольствын дэргэдэ үргэнөөр эмхидхэгдэдэг, тэрэниие Хитадай тусхай тушаалта түлөөлэгшэдэй хэрэгсээдэггүй, харин дэмжэжэ байһанда, тусхайлбал, КНР-һээ Москвада байдаг посольстводо 1966 оной августын 26-да эльгээгдэһэн нотодо КНР-эй правительствын анхарал хандуулагдаһан байгаа.

Гүрэнүүдэй хоорондын харилсаануудай бүгэдэндэ мэдэрэгдэһэн ёһонуудые, уласхоорондын юрын гүримүүдые, дипломатическа түлөөлэгэнүүдэй ойроо хүртэшэгүй байдалые оройдоошье сахидаггүй ябадал КНР-тэ ямаршьеб юрын ушар болошоно гэжэ ойлгонгүй байхын аргагүй.

Хитадай талын иимэ ябуулганууд та эрид шанга буруушаалга мэдүүлжэ зуураа, СССР-эй МИД хадаа советскэ посольствын дэргэдэ зоргоороо аашалалдалгые зогсоохо хойшолуулашагүй, үрэ ехэтэй хэмжээнүүдые абажа, посольствын ажал ябуулгаяа һаадгүйгөөр эрхилхээр эрхэ байдал хангаха тухай Хитадай засагаарһаа эрилтэ хэнэ».

Совет засагай
50 жэлэй ойдо

ОКТЯБРИИН ТУГ ДОРО

Георгий ДЕБОРИН,
профессор, экономическа эрдэмэй доктор

ДҮШЭ ЮҺЭН жэлэй саада тээ, аяар тэрэ 1917 оной ойройтоһон намарай бүрхэг үдэрнүүдтэ Россин хүдэлмэришэд, ажалша тариашадай, солдадууд болон интеллигенциин ехэнхи хубиин аша туһада шэнэ үе сагай гэрэл туяа сасараа бэлэй. Орон доторнай Агууехэ Октябриин социалис революци илан мандаа.

В. И. Ленинэй байгуулан хүтэлбэрилжэ байһан большевигүүдэй парти революциие толгойлһон гээшэ. Гэхэтэй хамта, энэ парти гансахан өөрынгөө хүсөөр Октябриин революци хээ гэжэ зарим түүхэшэдэй хэлэдэгые зүбтэй дээрэ тоолохын аргагүй. 1917 оной зунай һүүл багта партидамнай хамта дээрээ 240 мянган гэшүүд байһан. Оронойнай хүн зон 160 миллион шахуу байһан. Гансахан армида 10 миллион солдат болон офицер алба хэжэ байгаа. Хэрбээ Россин ажалша хүн зоной коммунистнуудай партида этигэнгүй, тэрэнэй хойноһоо дахалдаагүй һаань, революциин илалтын туйлагдахань бэрхэтэй байгаа бшуу.

Октябриин революциин онсо илгаануудай нэгэн юун байгааб гэхэдэ, тэрэ революци арад зоной хабаадалтатайгаар туйлагдаһан. Имагтал хүн зоной хүсэнэй ехээр хабаадалсаһан дээрэһээ Петроград болон Москвада болоһон зэбсэгтэ восстани хүнгэн түргэноор, алалсаа хюдалсаа багатайгаар илалта түгэсөөр дүүрэһэн юм. Тиимэ дээрэһээ бүхы орон доторнай революци гайхалтай түргөөр дэлгэрһэн шуу.

Октябриин революциин нүгөөдэ онсо илгаань ямар һэм гэхэдэ, байгуулхы шэнжэтэй байһан. Зүгөөр энэ революцида юумые һандарган хубилгаха шэнжэ байлсаһан. Ушарынь, хуушанай засаг түрэ, хуушанай социальна харилсаа холбоо үгы хэхэ зорилго болоно. Гэбэшье революци ниитын шэнэ байгуулалта эмхидхэжэ захалһан гээшэ. Энэ революци хадаа зохёон байгуулгын аша туһада анха түрүүнһээ юумые шэнэдхэн хубилгаха удхатай байгаа. Энэ үг зорилгыень үнэн зүбөөр шэнжэлэгшэд ойлгонхой. Англиин түүхэшэн Карра гэгшын хэлэһэн тон зүб үгэнүүдые һанаад үзэе: «Ленин агууехэ революционер байһан—бүхы үеын үедэшье агууехэнь байжа болоо, тэрэнэй ухаан бодол юумые һандаргагша бэшэ, харин һүртэй ехээр байгуулагша хүсэн байһан юм».

Октябриин революциин зохёон байгуулха удха шанарһаа үшөө нэгэ иимэ онсо илгаа шалгарна. Дэлхэй дээрэ эб найрамдал байгуулгын аша туһада революци хэгдэһэн, эб найрамдал батадхаха зорилго урдаа табиһан гээшэ. В. И. Ленинэй өөрынгөө гараар бэшэһэн «Амгалан байдал тогтоохо тухай Декрет» тэрэ революциин түрүүшын декрет болоһон юм. Бүхы гол һудаһаараа илалта туйлаһан социалис революци эб найрамдал тогтоохо дурадхалтайгаар, олон жэлдэ унжагайрһан дэлхэйн нэгэдэхи дайе болюулха уряатайгаар бүхы правительство болон арадуудта хандаһан гээшэ. Германитай Брестскэ хэлсээ батлаһанай удаа зохёон байгуулха амгалан ажалай арга боломжо бии болоджо захалаа. 1918 оной хабар В. И. Ленин экономическа байгуулалтын, социализмын үндэһэ һуури дээрэ оронойнгоо бүхы ажахые хубилгаха бүхэли программа дурадхаһан байна. Теэд граждан дайн, хариин интервенциин добтолго тэрэ түсэбэй дүүргэлтэдэ хэдэн жэлээр һаад ушаруулһан бэлэй.

Үшөө хэды ехэ бэрхэшээлэй биишье һаа, социалис байгуулалтаяа эхилхэ аргын бии болоходо Ленин багшамнай ехээр баярлаһан юм.

Совет арадай дабан гараһан бэрхэшээлнүүдые ойлгохын тула оронойнгоо тэрэ үеын экономикын байдалые мэдэхэ шухала. Революциин урда тээхи Россин экономико хүгжэнги оронуудайхиһаа һурагтүй гээгдэнги һэн. Промышленна продукциин хэмжээгээр Росси дэлхэй дээрэ табадахи, электрын элшэ хүсөөр—наймадахи һуури эзэлдэг байгаа. 1920 ондо орон доторнай оройдоо 116 мянган тонно шэрэм хайлуулагдаһан. Хүн зоной тоо дээрэ тэрэниие абахада, нэгэшье килограмм болохогүй юм. Зонойнай ехэнхи хуби уншажа, бэшэжэшье шадахагүй бэлэй.

Гэдэһээ үлдэжэ ябаад, алхаса бүхэндөө арьбалалта, алмалта туйлан совет хүнүүд урагшаа дабшаал. Граждан дайнһаа фашис Германиин Советскэ Союзда добтолһон 1941 он хүрэтэр хорин жэл тоологдодог. Энээхэн хоёр арбан жэл соо Совет оромнай ехэ юумэ хэжэ үрдөө. Фашис Германи, Японой сэрэгүүдые һамна бута сохихо хүсэтэй, дайнда тэсэхэ экономитой болоһон байгаабди.

Совет орондомнай гитлеровскэ Германиин ушаруулһан һандарал, гарза гай айхабтар ехэ һэн. 20 миллионһоо дээшэ хүн алуулаа. Оронойнай национальна баялигай 30 процент үгы хэгдээ. 1710 город, хэдэн арбаад мянган тосхон, 32 мянган предприяти һандаргагдаһан, дээрмэдэлгэдэ ороһон байна.

Хариин гүрэнүүдһээ харахаяа ерэһэн хүнүүд Советскэ Союзай дайнай үнэһэн соо һоо үндытэр олохон арбан жэл хэрэгтэй гэдэг бэлэй. Гэбэшье промышленностиимнай үйлэдбэри хоёр жэл соо эмхидхэгдээ, хүдөө ажахы, транспорт, худалдаа наймаагаа һэргээн бодхоотор най—табан жэл үнгэрөө Совет арадай ажалай баатаршалгаар бүхы дэлхэй гайхаһан юм.

Мүнөө Совет засагай байгуулагдаһаар 49 жэл үнгэрхэнь. Ондоо эрхэ байдалда һаа, хэдэн зуун жэлэй турша соо дабагдаха зам совет арадай гаталан гараба.

Оронойнай промышленностиин хурдан түргэн хүгжэлтэ Советскэ Союзай амжалтын бодото гэршэ боложо үгэнэ. Мүнөө үедэ орон доторнай оройдоо зургаан үдэрэй туршада хаанта Россин бүхэли 1913 он соо үйлэдбэрилһэн продукциин хэмжээнэй зэргэ эд бараан гаргагдана. Советскэ Союз промышленностиингаа продукциин хэмжээгээр Европодо нэгэдэхи, дэлхэй дээрэ хоёрдохи һуури эзэлнэ, зарим үйлэдбэриин талаар дэлхэйн бүхы оронуудые ахин гараа.

Дэлхэй дээрэхи мүноонэй научно-техническа революцида советскэ эрдэм, техникэ айхабтар ехэ үүргэ дүүргэнхэй. СССР-эй экономикын хүгжэлтэ шэнэ үндэһэ һуури дээрэ табигданхай, хими, электронико, атомна энерги, механизаци болон автоматизаци улам үргэнөөр хэрэглэгдэнэ. Арадай ажахые техническэ талаар зэбсэгжүүлгын иимэ түргөөр хэгдэжэ байхада хүнүүдэй ажалгүйдэхэ ушар гаранагүй. Зарим үйлэдбэридэ, промышленностиин зарим һалбаринуудта гараар хэхэ ажалай удаа дараалан үсөөржэ байбашье, үйлэдбэриин ниитэ ургалтада, шэнэ предприятинуудые байгуулгада хүдэлмэришэд, техник болон инженернүүд олоор хэрэгтэй болоно.

Замбуулин руу ниидэлгэ совет эрдэм, техникын амжалтануудай тэлотомо гэршэ боложо үгэһэн.

* * *

СОВЕТСКЭ СОЮЗ дотор ажалай түлөөһэнэй ургаһаар байтар хүдэлмэриин үдэр богони болоно. 1964 ондо СССР дотор наһаа хүсэһэн хүдэлмэришэд болон алба хаагшад неделидээ дунда зэргээр 39,4 хүдэлмэриин час ажалладаг байгаа.

СССР-эй арадай ажахыда ажаллажа байһан хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай һара соо олодог салин дунда зэргээр 1940 ондо 33 түхэриг һаа, 1965 ондо 95,3 түхэриг (нэгэ түхэригнай США-гай 1,1 доллартой адли). Хэрбээ хүн зондо гүрэнэй түлөөһэгүйгөөр хүргэдэг хамаг хангалтые хараада абаха болоо һаа, 1965 ондо дунда зэргын салин хүлһэнэй хэмжээн 128 түхэриг, промышленностиин хүдэлмэришэдэйхи—138 түхэригтэ хүрөө. Тиихэдэ олонхи бүлэдэ ганса бэшэ, хоёр, мүн дээшэшье хүн ажалладаг байна. Гэр бүлэ дээрэ абахада, 1965 ондо дунда зэргээр һаралаа 205 түхэриг салин абтаар байгаа. Үшөө тиихэдэ Советскэ Союздамнай алба налог бага, метро, автобус, трамвай, поезд, самолёдой билетэй сэн хямда юм.

Манай орондо байрын гэрэй, һургуули, соёлой болон медицинскэ эмхи зургаануудай байра гэрнэй мүнгөөр баригдана. Иимэ барилга тон ехээр үргэдхэгдэжэ захалаа. 1964 ондо 2,2 миллион квартира баригдаа гэхэ гү, али мянган хүн бүхэндэ абахада, арбан квартира ашаглалгада үгтэнэ. Город, хүдэлмэришэнэй тосхонуудай шэнэ байрануудта электричество, газ, халуун уһан, бусад хэрэгсэл бии.

Совет гүрэн хүн зондоо бусаалтагүй ямар тэдхэмжэнүүдые үгэдэг гээшэб? Нэн түрүүн пенси, дайнай ба ажалай инвалидуудта пенси, тэжээхэ хүнөө гээһэн бүлэдэ тэдхэмжэ түлэгдэдэг. 1965 ондо орон доторнай пенси абадаг хүнүүдэй тоо 30 миллион болоо. Тэдээн дээрэ үшөө олон үхибүүдтэй ба ганса бэе 5 миллион эхэнэрые нэмэхэ хэрэгтэй. Тэдэнэр бултадаа гүрэнһөө һара бүридэ мүнгэн туһаламжа абадаг гээшэ.

СССР-тэ медицинскэ туһаламжа түлөөһэгүйгөөр табигданхай. Хамаг гаргашыень гүрэн бэе дээрээ даажа абаһан. Врачнуудай тоогоор манай орон дэлхэй дээрэ нэгэдэхи һуури эзэлнэ: арба мянган хүн бүхэндэ 23 врач хүртэдэг болоо. Больница, поликлиникэ, санаторинууд, амаралтын байшангууд бүри олошоруулагдана.

Хүн зониие түлөөһэгүйгөөр хангалгада арадай гэгээрэл ехэ һуури эзэлнэ. Хамаг бүхы гаргашыень гүрэмнай даажа абанхай. Студентнүүд стипендеэр хангагдана. Һурагшадһаа байха хүдэлмэришэд, алба хаагшад түлөөһэгүйгөөр шадабари мэргэжэл дээшэлүүлхэ, мүн шэнэ мэргэжэлэй һургуулинуудта һуралсана. 1965—66 онуудай һуралсалай жэлдэ бүхы дээрээ 72 миллион шахуу хүн һуралсаһан байгаа. Тэрэ тоодо: юрэнхы эрдэмэй һургуулида 48,2 миллион, дээдэ һургуулинуудта 3,8 миллион, мэргэжэл дээшэлүүлхэ һургуулинуудта—14,2 миллион хүн һуралсаа.

Жэл ерэхэ бүри социалис обществымнай өөрын онсо илгаатай хуули ёһонууд бэхижэн хүгжөөгдэнэ. Арад зоной байдал һуудал һайжаруулха, ажалшадай материальна болон культурна эрилтэнүүдые улам дүүрэнээр хангаха зорилготойгоор үйлэдбэри үргэдхэгдэнэ. Совет демократиие хүгжөөлгэ—оронойнай ажабайдалай хэлбэришэгүй хуули болонхой. Гүрэнэй, совет засагай нютагай органуудай хүдэлмэридэ, мүн ажахын, соёл гэгээрэлэй ба гүрэнэй байгуулалтын шухала асуудалнуудые шиидхэлсэлгэдэ жэл ерэхэ бүри хүнүүд олоороо хабаадалсана.

Совет арадай жагсаал, социализмын хэрэгтэ тэрэнэй үнэн сэхэ байлга улам ургана, СССР-эй нацинууд болон тэдэнэй хани нүхэсэл улам бэхижэнэ. Советскэ Союзай арадуудай бэе бэедээ дүтэрхы болохо бүри совет республикануудай экономическа ба культурна хүгжэлтэ улам үргэдэнэ. Жэшээнь, дайнай һүүлээрхи хорин жэлэй туршада России Федерациин промышленна үйлэдбэри (1940 онойхитой жэшэбэл) 7 дахин хүгжөөгдөө һаань, энэ үе соо Эстониин, Литвагай ССР-нүүдтэ—18, Латвиин ССР-тэ—12, Киргизэй ССР-тэ—10 дахин хүгжөөгдөө.

Совет олониитэ түгэс хүсэн дундаа айхабтар ехэ эршэ зоригтойгоор урагшаа—коммунизм тээшэ дабшажа ябана. Энэ заримдаа коммунис байгуулалтын түрүүшын шата—социализмын бүхы хуули ёһонуудые гүйсэдөөр бэелүүлхэ байна. Һүүлэй 2—3 жэлэй туршада Советскэ Союз дотор бэелүүлэгдэжэ байһан экономическа хубилалта тэрэ дабшалтын нэгэ алхам болоно. Арадай ажахые хүтэлбэрилгэ ба түсэблэлгэ социализмын экономическа хуули ёһын эрилтэтэй тааруулагдажа байна. Арадай ажахын бүхы арга боломжо коммунизм байгуулгада зорюулагдана.

Шэнэ табан жэлдэ (1966—1970 онуудта) промышленна болон хүдөө ажахын продукци бүри ехээр үйлэдбэрилэгдэхэ юм. Энэ үе соо арадай ажахын үйлэдбэрилэгэ 43—46 процентээр дээшэлүүлэгдэхэ, үйлэдбэриин хэрэгсэл бүтээлгын ургалтаһаа ... Хото хүдөөгэй, ухаан бололой ба бар хүсэнэй ажалай хоорондохи гол илгаа баһа болохо алхам хэгдэхэ. Табан жэлэй туршада хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай салин хүлһэн 20 процентээр, тариашадай олзо доход 35—40 процентээр дээшэлхэ байна.

(АПН).

РЕВОЛЮЦИИН ХЭРЭМЭЙ КОМЕНДАНТ

ЭЛИТЭ ЕХЭ совет полководец Василий Константинович Блюхерые Ураалда һайн мэдэдэг. Блюхер Улаан Армиин бэлиг түгэлдэр командир байһанаа эгээл тэндэ анха түрүүн харуулаа бэлэй. Тэрэнэй хүтэлбэри доро Ураалай партизанууд сагаан гвардеецүүдэй сэрэгэй ара талаар баатар домогто дайшалхы дабшалга хэһэн юм. Тиигэһэнэйнгээ түлөө 1918 оной намар Блюхер Совет республика дотор хамагһаа түрүүлжэ Улаан Тугай орденоор шагнагдаа һэн.

Хариин эзэмдэгшэд, сагаантанһаа Ураалые сүлөөлхэ үедэ Блюхер Зүүн фронтын III армиин командалагшын орлогшо байһан 1919 оной июль һарада Пермь хотые сүлөөлһэнэй һүүлээр Блюхер хэдэн һарын туршада Пермиин бэхижүүлмэл районой комендант байгаа. Блюхерэй иимэ тушаал дааһан тухай түүхэшэд мүнөө болотор юушье мэдэхэгүй байһан юм. Һаяхан Пермскэ областиин архивһаа эрдэмтэ хүдэлмэрилэгшэ Леон Кашихин һонин документ олоо. Энэнь — «Пермскэ губерниин эрхэтэдтэ» хандаһан бэшэгэй эхэ болоно. «Комендант Блюхер» гэһэн гар табилгатай.

Хандалга соо иигэжэ хэлэгдэнэ: «Пермиин бэхижүүлэгдэмэл районой Сэрэгэй Революционно Совет уласхоорондын пролетаргиин революциин хэрэм — хото эндэ байгуулха уялгаяа дүүргэжэ эхилхэдээ, ажал хүдэлмэридөө ушар ёһо мэдэхэ бүхы хүнүүдэй талархал, дэмжэлгэдэ хүртэхэ бэзэбди гэжэ найдана».

Ураалай хүдэлмэришэн анги Совет засагай тала барая. Комендантын тушаал даажа байһан Василий Блюхер эмхидхэлэй гайхамшаг ехэ бэлиг шадабари харуулаа бэлэй.

Совет Россин харата дайсантаяа тэмсэжэ байха үедэ бэшэгдэһэн хандалгын мүрнүүд тон һонирхолтой:

«Зүүн фронт дээрэ хэһэн шанга сохилто гол зорилгоёо бэелүүлхэ хэрэгтэмнай туһа түхэм болохо байха. Манай хүдэлмэришэн-тариашанай Улаан Арми удаа дараалан илалта туйлажа, буржуазна хуушанай байгуулалтые бүри һаяар хяа бута сохихо. Манай сэрэгшэд гэр гэртээ хариад, тиимэл нэтэрүү оролдосотойгоор, илалта туйлаха хүсэл зоригтойгоор байгаалиие хубилгаха дай хэжэ эхилхэ. Байгаалиие мэдэлдээ абахабди, соёлой баялиг байгуулхын тула ажалша хүн зондо хамаг нюуса далда хүсэеэ үгэхыень байгаалиие баадхахабди».

Эдэ мүрнүүд полководецой абари зангые — ажалша хүнэй, зохёон байгуулагшын абари зангые элирүүлэн харуулна. Революциин нэгэ хэрэмэй комендант Блюхер эгээл иимэ хүн байгаа.

Александр НИКИТИН,
АПН-эй корр.

Малдаа-дулаан, тарган үбэлжэлгэ

Һанаа амар һуултагүй

Ута, дулаан намар боложо, хаа хаанагүй малшад үбэлжэлгэдөө яһалал бэлдэжэ байна. Шадаал һаа малаа дулаан байрада үбэлжүүлжэ, үбһэ тэжээлээр дутаахагүй гэжэ оролдоно бшуу. Хэды тиибэшье һаа, зарим газарнуудта үбэлжэлгэдөө мүртэйгөөр бэлдэнэгүй, һанаа амар һуужа байна. Жэшээлхэдэ, Анаагай совхозой гурбадахи отделениинхид малай үбэлжэлгэдэ хүсэд анхаралаа табинагүй гэжэ сэхэ хэлэлтэй.

Байсын үбэрэй малай фермэдэ дүй дүршэлтэй бэрхэ һаалишад ажалладаг. Совхозой дамжуулгын Улаан туг эдэнэй гарта юм. Түрүү фермэ ходол түрүү зэргэдэ ябаха ёһотой байгаа. Тиин гэхээ тус фермынхид үбэлжэлгэдоо оройдоошье бэлдээдүй байшоо. Ян гэмэ хүйтэнэй болошоод байхада, малшадай байха гэр байра үшөө заһагдаагүй, үүдэ үрхэнь эбдэрхэй зандаа.

Зайн галай провода таһара удара татагдашанхай. Кормокухниин олохон торхо, тэбшээрнь үхэжэ гашалшанхай элдэб юумэ дүүргэжэ арилгагдаадүй байна. Эдэ бүгэдые хаража байгаад, һанаа амар һуултай аал?

Энэ фермэдэ үнгэрэгшэ намар совхозой монтажна бригада ерэжэ, малшадай хүндэ хүшэр ажалые оньһожоруулжа эхилһэн юм. Яһалал болохотой юумэ хэжэ захалһан аад, хабар болоходо тэрэнээ хаяад ябашаһан. Кормокухниһаа малай эдеэ хоол оньһон гаар (ваакумна установкоор) һу руулжа дал соо байһан үнеэдтэ хүргэгдэдэг. Һаалишадай ажал иимэлээд хүнгэдхэгдэһэн юм.

Харин энэ зундаа зарим оньһонуудаа ондоо тээшэнь зөөжэ, мүнөө болоходо алинининьшье дэлхэеэ болишонхой.

Һаалишад 60—70 ведро эдеэ хоол улаан гараараа зөөнэ. Гансана малайнгаа шэбхэ мүн лэ гараараа зөөнэ. Хэды хүндэ хүшэр ажалтайшье һаа, һаалишад үүргэмаа хухараагүй, ехэ һүнэй түлөөнэгэн эрмэлзэлтэйгээр ажаллаһан, тэрэнэйл ашаар тус фермэ мүнөө болотор совхоз соогоо түрүү зэргэдэ ябана.

— Агууехэ Октябриин һайндэрые ажалай эрхим бэлэгүүдээр угтаха зорилготойбди. Совхозой зүгһоо маанадта туһаламжа хүргэдэггүйнь лэ харатай байна. Мүнөөшье хүрэтэр түсэб даабаринай табигдаагүй. Байра байшангай задагай зайдан зандаа,—гэжэ һаалишад үнэн зүрхэнһөө гомдонги.

Ядахын сагта Анаагай совхоз тус фермые нэгэ хоорботой тэргэ морёор, хэдэн тэбшээр хангажа шадахагүй байшоо гээшэ гү?

Должон Батомункуева 56 үхэр руу харууһалдаг. Байрань гэшэ үглөө мүнөө унашахаяа байна. Шэбхээшье сэбэрлээгүй.

Хонидой отара дээгүүр ябадалшье мүн лэ үбэлжэлгэдөө хүсэд бэлэн бэшэ. Ш. Цыремпиловэй даадаг хониной байра мүнөөшье болотор шэбхээ гаргаагүй. Һанаа амар һууха саг үнгэрөө. Зохих хэмжээ абахаар болоо.

Д. ДАГБАЕВ.

Хори.

Агууехэ Октябриин жабхаланта һайндэрые угтуулан, Сэлэнгын целлюлозно-картонно комбинадайхид ажалай шэнэ бэлэгүүдые эршэмтэй хурдаар түхеэрэн бэлдэнэ. Тэдэнэй дунда үннэй суурхан алдаршаһан Абудар Габдрахмановай хүтэлбэрилдэг бригадын гэшүүд илангаяа абьяастай шангаар ажаллажа байна. Дүршэлтэ бригадир хүн бүхэнэй ажал хүдэлмэриие жэшээтэ һайнаар эмхидхэжэ, үгтэһэн даабариие хаһа болзор соонь эрхим шанартайгаар дүүргүүлнэ. Зураг дээрэ: бригадир Абудар Габдрахманов.

Ф. СОРОКИНОЙ фото.

КАДРНУУДЫЕ ҺАЙНААР ҺУРГАХА

ПЕТРОПАВЛОВКА. Эндэ КПСС-эй Зэдын райкомой ээлжээтэ пленум боложо үнгэрбэ. Хүтэлбэрилхы кадрнуудай үзэл сурталай-теоретическэ бэлэдхэлые дээшэлүүлхэ, коммунистнуудай һуралсал һайжаруулха хэмжээнүүд тухай партиин райкомой секретарь нүхэр Будаевай элидхэл энэ пленум дээрэ зүбшэн хэлсэгдэбэ.

Тус асуудал зүбшэн хэлсэхэ үедөө 1965—66 оной политическэ һуралсалай жэлэй дүн тухай тогтобо. Тэндэ ушарһан дутагдалнууд тушаа онсо анхарагдаба. Тэрэшэлэн лекционно пропагандадашье дутуу дунданууд бии гэжэ тэмдэглэгдэбэ. Улад зоной дунда аймагай хүтэлбэрилхы тушаалтад лекци, элидхэл тон үсөөнөөр хэнэ.

«Октябрьский» совхозой парткомой секретарь нүхэр Хайдуков КПСС-эй райкомой пропаганда ба агитациин таһаг партийна организацинуудта бодото туһаламжа үзүүлнэгүй, эндэхи хүдэлмэрилэгшэд хүдөөгүүр ходо ябадаггүй байна гэжэ шүүмжэлхы ажаглалта хэбэ.

Залуу үетэнэй политическэ эрдэм дээшэлүүлхэ асуудал тушаа Петропавловкын дунда һургуулиин директор нүхэр Павлова, аймагай военком нүхэр Дармахеев, ВЛКСМ-эй райкомой секретарь нүхэр Потехин гэгшэд анхаралаа онсо хандуулба.

И. ПОПОВ.

...тагай Совет бүхэн нийтын ...хүгжөөхэ хэрэгтэ али бүхы ...үүлхэ зэргэтэй. Энэ үүргээ ...налейн сельскэ Совет (түрүүлэгшэнь нүхэр М. П. Маркова) ...һайнаар дүүргэнэ.

...түрүүн гүйсэдкомойхид, депутадууд эндэхи «Победа» колхозой правлени, партийна эхин ...цитай нягта холбоотойгоор ...лэ, олохон асуудалнуудые ...ран шиидхэдэг юм. Жэшээлэл колхоздо туһалха предприяти, ...нуудэй уялгаяа ямараар дүүргэ... малшадай культурна эрилтын ... хангагдадаг тухай, хабарай ... үбһэ хуряалгын үедэ депу... сельсоведэй эдэбхитэдэй ... хэхэ, колхоздо таряа болон ... хуряалгын үедэ ямар туһа ... үзүүлхэ, хартаабхын газар ...нь эмхи зургаануудта яажа ...илха тухай, мүн бусад олон ...дуудые гүйсэдкомойнгоо зүб... дээрэ хэлсээ, шиидхээ һэн. ... ажахыгаа хүгжөөхэ талаар ... нэгэдэхи хахадайнгаа түсэ... бые «Победа» колхозойнгоо яажа дүүргэһэн, ажалшадые коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ, хуули ёһо сахиха талаар депутадуудай ямар үүргэ бэелүүлхэ тухай ба бусад асуудалнуудые сесси дээрэ зүбшэн хэлсэһэн байна.

Сельсоведэй саг үргэлжын комиссинууд, депутадай бүлэгүүд ехэ юумэ хэнэ. Тодорхойлходо, хүдөө ажахын талаар комиссиин гэшүүд (түрүүлэгшэнь нүхэр С. Е. Фомин) мэргэжэлтэд болон эдэбхитэдтэй хамтаржа, хабарай тарилгада ямараар бэлэдхэжэ байһаниие шалгаад, энэ асуудалаа сельсоведэйнгээ сесси дээрэ табиһан. Тиигээд машина, техникэ заһабарилха, тракторна бригадануудые хүдэлмэришэдөөр буридхэхэ, тарянай газар дээрэ үтэгжүүлгэ гаргаха хэрэгые депутадуудай хинан шалгажа байха тухай тодорхой шиидхэбэри баталан абхуулаа. Һүүлээрнь депутадууд эмхидхэлэй ехэхэн хүдэлмэри ябуулаа. Тэрээнэйнь ашаар машина, техникэ саг болзортоо заһабарилагдаһан, хабарай тарилга хаһа соогоо эрхим шанартайгаар үнгэрэгдэһэн байна. Мүн авиахимическэ арга хэрэглэжэ, ургаса харууһалга һайнаар эмхидхэтдээ.

Соёлой ажаһуудалай талаар сағ үргэлжын комиссиинхид (түрүүлэгшэнь депутат нүхэр Г. Ф. Фомин мүн лэ ажахыда нүлөөлхын хойноһоо оролдоно. Малшадые культурно-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай ямараар хангажа байһан тухай һаяхан зүбшэн хэлсэжэ, элирүүлэгдэһэн дутуу дунданuудые усадхахын тула шиидхэхы хэмжээнүүдые бэелүүлээ. Мүн тосхондохи соёлой хүдэлмэрилэгшэдтэй хамтаржа, уран һайханай бүлгэмдэ олохон залуушуулые хабаадуулжа шадаа. Культурын байшангай дэргэдэ агитбригада эмхидхэгдэжэ, мүнөө үедэ фермэ, отаранууд дээгүүр наада габина, элидхэл, хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэнэ, малшадта номуудые абаашажа үгэнэ. Фермэнүүд дээрэ кино ходо харуулагдадаг.

Депутадай бүлэгүүд мүн лэ эдэбхитэйгээр хүдэлнэ. Иимэ бүлэгүүд гурбан томо фермэнүүд дээрэ 14 депутадуудһаа байгуулагданхай. Эдэнэр колхозой үйлэдбэриин түсэбүүдые дүүргэлгэдэ, мал ажал дээрэ ариг сэбэр сахилгада, малшадай культурно-ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангаха хэрэгтэ ехэ туһаламжа үзүүлдэг, абтаһан шиидхэбэринүүдые хүн зондо ойлгуулдаг. Депутадууд Н. А. Вершинин—киномеханик. Н. Г. Непомнящих—5-дахи СПТУ-гай директор, Е. М. Каурова—«Победа» колхозой кассир, Г. Д. Некипелов—колхозой бухгалтер, С. Е. Фомин—агроном, Т. Ф. Смолина—һаалишан болон бусад илангаяа абьяастайгаар оролсонод. Тэдэнэр гүйсэдкомой гү, али бүлэгэйнгөө даалгабаринуудые ехэ ульгам һайнаар дүүргэхэһээ гадна, өөһэдоо үүсхэл гаргадаг.

Тиихэтэе хамта депутадууд өөһэдөө ажал хүдэлмэриин ульгэр жэшээ харуулнад. Жэшээнь, һаалишан Т. Ф Смолина байгша оной 9 һарын туршада үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1513 литр һү һааһан байна.

Иигэжэ Бага-Куналейн сельсовет нийтын ажахы хүгжөөлгэдэ болото нүлөө үзүүлнэ: Колхоз хэрбээ бүхы дээрээ 1964 ондо 44930 центнер ороо ho таряа ябабал, байгша ондо 50085 центнер хуряаһан. Энээнтэй нэгэн доро гүрэндэ тарян улам ехээр худалдагдана. Урзанда 10800 центнер худалдагдабал, мүнөө жэл 15557 центнер тушаагдаа гэхэ гү, али гүрэндэ ороо ho таряа тушаалга нёдондо жэлэйхиһээ 144 процентээр дээшэлээ.

Мүн энэ жэлдэ тус колхоздо 200 гектар шэнэ газар ашаглагдаһан, ногоо муутай 230 гектар бэлшээри хахалагдаһан, мянган гектар дээрэхи тарилга авиахимическэ аргаар һайжаруулагдаһан байха юм.

Колхозой үхэр мал үдэнэ. Жэшээнь, 1964 ондо эбэртэ боло малынь 809 толгой байбал, мүнөө 1112 толгой, гахайнуудынь 1354 толгой һаа, энэ жэл 2102 толгой болонхой.

Гүрэндэ малай ашаг шэмэ худалдалгаар 1966 оной гурбадахи кварталайнь түсэб мяхаар 110,3 процент, һүөөр—113, үнлэгоор—150,7, нооһоор 112,2 процент дүүргэгдээ.

Һуурин тосхонуудаа болбосон түхэлтэй болгохо талаар бага-куналейнхид горитой алхам хээ.

М. БАРАННИКОВ,
БурАССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи эмхидхэлэй таһагай инструктор.
Бэшүүрэй аймаг.

СОВЕДҮҮДЭЙ ХҮДЭЛМЭРИ

АЖАХЫДА НҮЛӨӨЛНЭ

ТҮРЭЛ ОРОН ДОТОРНАЙ

(ТАСС-ай корреспондентнүүдһээ)

ЗАЛУУ ГОРОДОЙ ЭХИ ТАБИЛСАГША

КОМСОМОЛЬСК-на-АМУРЕ. Һаяхан городой олониитэ Петр Федорович Кривоносовой түрэһөөр ...жэлэй ойе тэмдэглэбэ. Энэмнай ...р шадархи залуу городой эхи ...билсагша юм. Эдэ үдэрнүүдтэ ...тр Кривоносов өөрынгөө хани ...хдтэй Амар мүрэнэй эрьедэ ... 1932 ондо болоһон залуу...улай митинг хэһэн газар дээрэ ...ээ.

Городой музей соо Петр Кривоносовой ажал хэрэгүүдые харуулһан элдэб фото-зурагууд, документнүүд бии. Тэдээн соонь Россиин комсомолой эльгээһэн зуурмаг байдаг. Петр Федорович анхан түрүүн эндэхи гүн ой тайгые ...бэрлэлсэжэ, Амарай эрьеэр түрүүшын харгы барилсаһан, мүн ...луу городой эгээл түрүүшын предприятинуудай нэгэн—модоной ...водой түрүүшын хирпиисэ та...сһан байна. Тэрэ гэһээр нүхэр Кривоносов энэ городтоо ажаһуу... Мүнөө тэрэ городой эгээл томо заводуудай нэгэндэ технолог... өөрынгөө инженер хоёр басагатай сугтаа ажалладаг. Гурбадахи басаганиинь багшална.

ЭЛЕКТРЫН ГЭРЭЛ БҮХЫ ОБЛАСТЁОР ЯЛАРБА

ИВАНОВО. Областиин эгээл холын заха газарнуудай нэгэн Пестяковско районой Калининай нэрэмжэтэ колхозой малай фермэдэ ...хан электрын гэрэл яларба. ... область дотор ехэхэн ушар болон дээрэ тоологдоо. Юуб гэхэдэ энээгээр бүхы область дотор электрификаци дүүрээ.

Үнгэрһэн долоон жэлэй туршада область дотор хүдөө тосхонуудые электрифицировалхэ талаар ехэ хүдэлмэри ябуулагдаа. ...э үе соо аяар 18 районда электрын гал оруулагдаһан байна. ...нь Москваһаа Владивосток хүрэтэр харгы замай шэнээн хэмжээнэй болоно. Тиигэжэ эндэхи колхоз болон совхозуудай бүхы фермэ ба тоогуудта электрын хүсэн хэрэглэгдэжэ захалба.

1 МИЛЛИОН ТОННО ШЭРЭМ

КРИВОЙ РОГ. Агууехэ Октябриин һайндэрэй хүндэлэлдэ Ленинэй нэрэмжэтэ заводой бүхы цех, участогуудаар социалис мүрысөөн ...и эршэмтэйгээр дэлгэржэ байна. һая КПСС-эй XXIII съездын нэрэмжэтэ доменно пеэшэнэй мастер А. Л. Лившиц гэгшын халаа...хид жэлэй эхинһээ хойшо 1 миллион тонно шэрэм хайлуулжа ...итой амжалта туйлаа. Иигэжэ ...нэр байгша оной арба һарын... даалгабариие 25 мянган тонноор үлүүлэн дүүргэһэн байна.

Ажалай үндэр бүтээсэ туйлахатай хамта шэрэм хайлуулагшад ...гаһан продукциингаа үнэ сэнгые хямдаруулхын, һайн шанар ...йлахын түлөө бүхы хүсөөрөө ...олдоно. Тиигэжэ энэ үе соо ...р 100 мянган түхэригэй алмта хэбэ.

МОДОН ОЛООР ТАРИГДАБА

БАРНАУЛ. Алтайн модоной ажа...ын хүдэлмэрилэгшэд модо һуулгаха жэлэйнгээ түсэб дүүргэбэ. Мүнөө жэл анха түрүүшынхеэ ой модые хамгаалха тусхай түхеэрэлгэнүүд бодхоогдоо. Хизаарай колхоз, совхозууд хамта дээрээ 6 мянган гектар газарта модо һуулгаһан байна.

Алейск-Веселовка, Рубцовск-Славгород городуудай хоорондо гүрэнэй модоной ажахын газарнуудаар мүн лэ ехэ хүдэлмэри хэгдээ. Мүнөө жэл Алтайда хамта дээрээ ой модые эзэлдэг газарынь аяар 22,5 мянган гектар хүрэтэрөө үргэдхэгдэбэ.

МЯХАНАЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИИН ГИГАНТ

КРАСНОЯРСК. Хизаарай түбтэ мяханай комбинат ашаглалгада оробо. Комбинадай бүхы барилганууд 8 гаран гектар газар эзэлнэ. Энэ комбинат мүнөө үеын оньһото техникээр гүйсэд хангагданхай. Тэрэнэй ашаар халаан буридэ аяар 50 тонно мяха үйлэдбэрилэгдэжэ болохо юм. Тиихэдэ тус комбинадһаа 30 гаран зүйлэй продукци үйлэдбэрилэгдэхэ байна.

Ерэхэ жэлдэ иимэрхүү комбинадууд Ужур, Ачинск, Енисейск городуудта ашаглалгада орохо юм. Табан жэлэй түсэбөөр хараалагдаһанай ёһоор хизаар дотор сагаан эдеэнэй зүйл үйлэдбэрилхэ 28 предприятинууд, мүн тиихэдэ кондитерскэ, макаронно фабриканууд, хилээмэнэй, пивын заводууд баригдаха юм.

КОМСОМОЛОЙ НЭРЭ ҮГТЭБЭ

ТЮМЕНЬ. Эндэ һаяхан ехэ баяр болобо. Ямало-Ненецкэ национальна округто ажаллажа байһан геологууд байгаалиин газай уурхай оложо городой ажалшадые баярлуулаа. Тэрэнь Пурпе гэжэ голой эрьедэ олдоһон байна. Шэнэ уурхайһаа сүүдхэдэ 2 миллион кубометр газ абагдахаар хараалагдана.

ТАРИЛГАДАА БЭЛЭДХЭНЭ

УССУРИЙСК. Намарай хуряалгын хүдэлмэриин үе үшөөшье үнгэрөөгүй зандаа. Тиигэбэшье Примориин хизаарай «Сортсемовощ» гэжэ нэгэдэлэй бэлэдхэлшэд хабарайнгаа тарилгада бэлэдхэлые эхилбэ. Тэдэнэр ерэхэ хабарайнгаа тарилгада үрэһэ хүрэнгэеэ бэлэдхэжэ захалаа. Примориин ба Хабаровскын хизаарнуудай, Эрхүүгэй, Амарай ба Сахалинай областьнуудта ерэхэ жэлэйнь хабарай тарилгада хэрэглэгдэхэ үрэһэнүүдые эльгээжэ байна. Алтайн хизаар ба бусад областьнуудта овощой ба бахчева культурануудай 250 центнер үрэһэн ябуулагдаа.

ЭРХИМ ШАНАРТАЙ МЯХАН ТУШААГДАХА

ЯКУТСК. Республикын колхоз, совхозууд гүрэндөө бугын мяха худалдахаяа бэлэдхэжэ байна. Мүнөө үедэ 75 мянган буга амяарлагдаад шахан таргалуулагдана.

Республикын малшад үнгэрһэн зунай бэлшээриие һайнаар хэрэглэжэ ехэ амжалтануудые туйлаа юм. Илангаяа «Оленевский» совхозой малшад һайн дүнгүүдтэй. Совхозойхид малайнгаа тоо толгойе олошоруулжа шадаа. Мүн залуу малнуудаа зунай үедэ һайнаар бэлшээжэ нэгэшье толгой гарзалуулаагүй. Эдэ бүгэдын ашаар республикын малшад ерэхэ жэлдэ бүхы бутынгаа мяханай 70 процентые дээдэ сэгнэлтэтэйгээр тушааха зорилготой.

ТҮСЭБҺӨӨ ГАДУУР

НИЖНЕ-ТАГИЛ. Свердловско областиин Нижне-Тагилай В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ металлургическа комбинадай коллектив Агууехэ Октябриин хүндэлэлдэ ажалайнгаа бүтээсые улам дээшэлүүлнэ. Комбинадай мэдээжэ булад хайлуулагшад 7,5 үдэрөөр уридшалан арба һарынгаа түсэбые дүүргээ. Ураалай мэдээжэ булад хайлуулагшад А. Кропачев, К. Ваганов, Н. Ялунин, В. Миронов гэгшэд угаа ехэ амжалтануудые туйлаа. Тэдэнэр октябрь һара соо даабариһаа гадуур аяар 5 мянган тонно булад хайлуулаа.

Киргизэй Республикын, тэрэнэй Коммунис партиин эмхидхэгдэн байгуулагдаһаар 40 жэлэй ой тэмдэглэгдэжэ байна. Энэ гайхамшаг һайндэртэ зорюулагдажа, Фрунзе хотодо арадай ажахын туйлалтануудай республиканска выставкэ нээгдээ. Зураг дээрэ: машина бүтээлгын павильондо ерэгшэд хиналта-хэмжэлгын приборнуудые бүтээдэг Фрунзиин заводой продукцитай танилсана.
ТАСС-ай фотохронико.

«Хаа хаанагүй огторгой» гэһэн фильм Киевтэхи А. П. Довженкын нэрэмжэтэ киностудида буулгагдажа ...рэхэеэ байнхай.
ЗУРАГ ДЭЭРЭ: оператор Игорь Беляков, режиссер-табигша Николай Машенко буулгаха бэлэдхэл хэжэ ...а. Танин рольдо Киевэй һурагша Светлана Нагорная, лётчик Луньяновай рольдо артист Евгений Гвоздев ...
ТАСС-ай фотохронико.

ЭХЫН ЮРӨӨЛ

«Һайн һайхан, зон нүхэдтөө хүндэтэй ябаарай» —гэжэ хайрата эхынгээ аяар хорёод жэлэй саада тээ табиһан юрөөлые Мария Ивановна Чубарева юрэдөө мартадагтүй, үнэн сэдьхэлһээ бэелүүлхые оролдожол ябадаг юм. Энэмнай Улаан-Үдын нарин сэмбын фабрика дээрэ хүдэлжэ эхилһээр эгсэ арба найман жэл болобо.

—Энэ үе соо нилээд хубилалта болоо. Фабрикамнай хүгжөө. Арбаад жэлэй урда тээ һарын туршада оройдоол арбаад мянган метр шэрүүн сэмбэ нэхэгдэдэг байбал, мүнөө гансахан үдэрэй туршада хэдэн мянгаад метр нарин сэмбэ нэхэгдэнэ,—гэжэ нүхэр Чубарева хөөрэнэ. — Мүнөөнэй шэнэ оньһото станогууд, элдэб түхеэрэлтэнүүд тодхогдонхой. Бидэ өөһэдөөшье хубилаа хүн аабзабли...

Нээрээшье, сэмбэшэ басаганай омогорхол хии үгэнүүд бэшэ, шэди үндэһэтэй юм. Жэшээлхэдэ, тэрэнэй ажалладаг нэхэлгын цехтэ һүүлэй хоёр жэлэй туршада сэмбэ нэхэхэ гушаад автомат-станогууд табигдаһан, хоёрынь Мария Ивановнада даалгагданхай. Энэмнай тэрэ станогууд дээрээ ажаллахадаа халаанайнгаа даалгабариие сағ үргэлжэ 106—107 процент дүүргэдэг. Үнгэрһэн хоёр жэлэй туршада гансал һайн шанартай продукци гаргана. Фабрикын нэхэдэг «Саяны», «Түмэн», «Баян гол» гэжэ нэрлэгдэһэн сэмбэ бүдүүд зоной һайшаалда хүртэдэг юм. Эдэ үдэрнүүдтэ нүхэр Чубарева Агууехэ Октябриин һайндэрэй хүндэлэлдэ дэлгэрһэн мүрысоондэ эдэбхитэйгээр оролсоод, октябрь һарынгаа даалгабариие дүрбэн үдэрөөр уридшалан дүүргэхэ зорилготой. Тиихэдээ байгша ондо түсэбһөө гадуур гурбан зуун метр эрхим шанартай сэмбэ нэхэхэ социалис уялга абаад, тэрэнэйнгээ хоёр зуун жараад метрые нэхэжэ тушаанхай.

Суута сэмбэшэнэй солото ажалынь дамжуулгын улаан вымпел болон бусад үнэтэ шангуудаар тэмдэглэгдэнэ. Мүнөөшье сэмбэ нэхэдэг цехтэ ороод харахада, баруунхойто булангай автоматическа хоёр станогой саада таладань «Эрхим сэмбэшэндэ» гэһэн алтан гаршагтай улаан вымпел сонхоор игааһан наранда толорон харагдадаг. Теэд эрхим сэмбэшын хажуудань ерэжэ, ажал хүдэлмэритэйнь танилсахада, һонирхомоор, һайшаамаар юумэн олон бии. Олон табан үгэ хүүргүй, түбшэн даруу зантай Мария Ивановнатай хөөрэлдэхэдэ сугтаа ажалладаг сэмбэшэд М. Е. Афанасьева, Т. Э. Ковалева, Е. М. Александрова, В. Н. Бачина гэгшэдээ магтадаг.

— Ковалева Чубарева хоёр фабрикымнай эрхим сэмбэ нэхэгшэд мүн. Тэдэнэй нэхэһэн бүд ходоо эрхим шанартай байдаг,— гээд Улаан-Үдын нарин сэмбын фабрикын партийна эхин организациин секретарь Лидия Михайловна Пушкина омогорхон магтана.

— Анхан минии эндэ ерэхэдэ оройдоол хоёр зуугаад хүдэлмэришэд тоологдолог һэн. Харин мүнөө хэдэн зуугаад хүдэлмэришэд, алба хаагшад, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд ажалладаг, —гэжэ Мария Ивановна үнэн зүрхэнһөө омогорхоно. Энэнь тон зүб. Нарин сэмбын фабрика республикымнай томохон түрүү промышленна предприятинуудай нэгэн мүн. Эдэ үдэрнүүдтэ эндэхид фабрикынгаа 20 жэлэй ойе тэмдэглэжэ байнхай. Фабрикынхид республика дотороо эгээл түрүүлэн 1959 оной октябрьда коммунис ажалай коллективэй хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртөө һэн. Эндэ хамта дээрээ 116 үнгэ бүриин будагуудтай элдэб нарин сэмбэ бүд нэхэгдэнэ. Тэдэнэй бүтээһэн продукцинь Волгоградай, Свердловскын, Эрхүүгэй, Шэтын областьнуудай, Алас-Дурна зүгэй, Омск, Томск, Горький городуудай ажалшадта эльгээгдэдэг.

— Та, ажалдаа хайшан гэжэ, ямар онол аргаар эрхим амжалта туйланабта?—гэжэ асуухада: —нюуса, онол арга гэхээр юумэн юун байхаб даа, оролдохол хэрэгтэй ха юм,—гээд тобшохоноор нүхэр Чубарева харюусадаг. Үнэндөө тэрэнэй ажалай амжалта олон жэлэй туршада эсэшэ сусашагүйгөөр, үсэд нэтэрүүгээр оролдоһоной аша үрэ болоно. Мария Ивановна станогоо хүсэд мэдэхэ, тэрэнэйнгээ хүдэлхэ техническэ дүрим, технологическа эрилтыень гүнзэгыгөөр шудаланхай. Тиимэл хадаа тэрэ «эрхим сэмбэ нэхэгшэ» гэжэ хүндэтэ нэрэ зэргэтэй байхаһаа гадна, «социалис ажалай отличник» гэһэн значогоор шагнагданхай.

Д. ШАГДУРОВ.

В. И. ЛЕНИНЭЙ НЭРЭМЖЭТЭ ЦЕНТРАЛЬНА СТАДИОН ДЭЭРЭ СОВЕТ-МАРОККАН ФУТБОЛИСТНУУДАЙ УУЛЗАЛГА

Советскэ Союзай арба дахин чемпион болоһон Москвагай динамынхид, Мароккын зэбсэгтэ хүсэнэй суглуулагдамал командын футболистнууд октябриин 27-до Москвада, В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ центральна стадион дээрэ хани ёһоор уулзаба.

Эндэ Мароккын король Хасан II ерээ. Тэрээнтэй хамта СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо Д. С. Полянский болон бусад тушаалтад мүн лэ ерэбэ.

Нааданай эхилхын урда тээхэнэ Мароккын ба Советскэ Союзай гүрэнэй гимннүүд дуулагдаа.

Суглараһан зоной альга ташалгаар угтагдан, совет футболистнууд баглаа сэсэгүүдые айлшадтаа барюулба. Вымпелнүүд ба значогуудые харилсан абалсаа. СССР-эй спортын габьяата мастер Лев Яшин правительственна ложодо ошожо, вымпел, дурасхаалта бэлэг—хрусталь бүмбэгэ совет спортсменүүдэй үмэнэһөө Хасан II гэдэгтэ барюулба.

Мароккын зэбсэгтэ хүсэнэй футболистнууд дүй дүршэлтэй, хүсэтэй шанга команда юм. Эдэнэр Европын чемпионой кубогые зургаа дахин абаһан Мадридай «Реал» гэжэ командые мүнөө жэлдэ шүүһэн байха. Совет, мароккан футболистнууд энээнһээ урда тээ хэдэ дахин уулзажа наадаһан юм. 1963 ондо Касабланкада уулзахадаа, Мароккын ба СССР-эй суглуулагдамал команданууд 1:1 тоотойгоор тэнсээ бэлэй.

Мүнөөнэйнгөө нааданай түрүүшын минутаһаа полиин ээзэд добтолжо оробо. Теэд 24-дэхи минутын үедэ һөөргэдэн добтолһон айлшадай гол добтологшо Кордаса бүмбэгэ оруулба. Хоёрдохи таймай эхин дээрэ Малафеев мэргэнээр сохижо бүмбэгэ оруулаа. Тиин 1:1 тоотойгоор тэнсэбэ.

Мароккан вратарь Аляля һайнаар наадаа гэжэ тэмдэглэхые хүсэгдэнэ.

(ТАСС).

ХИЛЫН СААНАҺАА

Совет үүсхэл дэмжэгдэнэ

НЬЮ-ЙОРК, октябриин 27. (ТАСС). «Ядерна зэбсэг тараахагүй тухай үгээ ойлголсолгые бэрхэтэй болгодог ябуулгануудһаа гүрэнүүдэй арсаха» асуудал ООН-ой Генеральна Ассамблейн мүнөөнэй сессиин зүблэхэ зүйлдэ оруулһан Советскэ Союзай үүсхэлые үсэгэлдэр Канадын, Непалай ба Мальтын түлөөлэгшэд дэмжээ. Совет проект мүнөө Генеральна Ассамблейн политическэ комитедтэ зүбшэн хэлсэгдэжэ байнхай. Үгэ хэлэһэн хүнүүд энэ асуудалай тон шухала, хаһа сағ соогоо табигдаһые тэмдэглэбэ.

Мүнөө совет проектдэ 33 орон хамжаад байна. Ямаршье бүлэглэлдэ ороогүй хэдэн гүрэнэй гуйлтаар тус проектдэ бага зэргын хубилалта оруулагдаа. Ядерна зэбсэг тараахагүй тухай договор тон һаяар баталхын тула зохихо бүхы хэмжээ абахыень гүрэнүүдые уряалха гэжэ резолюциин проектын хубилгадаһан нэгэдэхи пункт уряална. Хоёрдохи пунктнь—ядерна зэбсэг тараалгада туһа хүргэжэ гү, али ядерна зэбсэг тараахагүй тухай хэлсээ баталалгада һаад хэжэ боломоор ябуулганuудта хабаадахагүйень гүрэнүүдые уряална.

Синьхуа агентствын мэдээсэл

ПЕКИН, октябриин 27. (ТАСС). Синьхуа агентствын мэдээсэлһэнэй ёһоор, октябриин 27-до Хитад орон «өөрынгөө территори дээрэ ракетноядерна зэбсэг амжалтатайгаар туршаа».

У Ну сүлөөлэгдөө

РАНГУН. (ТАСС). Бирмын премьер-министр байһан У Ну хаалтаһаа табигдаа. 1962 онһоо хойшо түрмэдэ һууһан юм.

ООН-ой Генеральна Ассамблей дээрэ

НЬЮ-ЙОРК, октябриин 27. (ТАСС). ООН-ой Генеральна Ассамблей апартеидэй, сегрегациин ба үндэһэ яһанай талаар доромжолдог политика болюулхын тула эрид хэмжээ абахыень бүхы гүрэнүүдые уряалба. Энэ асуудалаар ООН-ой Генеральна Ассамблейн үсэгэлдэрэй заседани дээрэ тусхай шиидхэбэри баталан абтаа. Тэрэнь гурбадахи (социальна, гуманитарна ба соёлой асуудалнуудые шиидхэдэг) комитедээр дурадхагдаа.

Тэрэшэлэн энэ комитет Нэгэдэмэл Нацинуудай Организациин, ООН-ой тусхай эмхи зургаануудай мүнгэнэй гоосоое баталаа, хэдэн комитедүүдтэхи сүлөө тушаалнуудта хүнүүдые томилоо.

Совет фильмүүдэй декада

УЛААН-БААТАР, октябриин 27. (ТАСС). Монгол-совет хани барисаанай һарада зорюулагдаһан совет кинофильмүүдэй декада үсэгэлдэр Улаан-Баатарай «Ард» гэжэ кинотеатр соо нээгдээ.

Энэ декадын үеэр Монголой ниислэл хотын хүн зон «Солдадай эсэгэ», «Хүдэлмэришэнэй тосхон», «Дайн ба амгалан байдал», «Аймшагтай харгы», «Гурбадахи залуу наһан» гэхэ мэтэ совет кинофильмүүдые хараха.

Совет мэргэжэлтэдтэ—МНР-эй шагнал хайра

УЛААН-БААТАР, октябриин 27. (ТАСС). Монгол ороной промышленна шэнэ түб болохо Дархан хотын барилгада хабаадаһан совет мэргэжэлтэд—барилгашад МНР-эй Арадай Ехэ хуралай Указаар МНР-эй орденуud болон медальнуудаар шагнагдаба гэжэ МОНЦАМЭ агентство мэдээсэнэ. МНРП-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ЦК-гай секретарь Д. Моломжамц шагнагдагшадта орденууд, медальнуудые барюулба.

Замбиин правительствын захиралта

ЛОНДОН, октябриин 27. (ТАСС). Замбиин правительствын захиралтын үндэһөөр орон доторхи сагаан шарайтай зоной 25 түлөөлэгшэдэ Замбиин оршомһоо 24 часай турша соо гарахыень дурадхаа. Энээн тухайда Замбиин дотоодын хэрэгүүдэй министерствын түлөөлэгшэ Лусакаһаа мүнөөдэр соносхоо. Рейтер агентствын корреспондентын Лусакаһаа мэдээсэһэнэй ёһоор, ороной сагаан шарайтай хүн зоной дундахи хархис этэгээдүүд тушаа эрид шанга хэмжээ абаха гэжэ Замбиин правительствын шиидэнхэй байһан тухай Замбиин президент Кеннета Каундын һаяхан уридшалан һануулһанай һүүлээр иимэ шиидхэбэри гараба.

НАТО-гой штаб-байра зөөлгэгдэхэнь

ПАРИЖ, октябриин 27. (ТАСС). Хойто-атлантическа союзай гэшүүн оронууд удаахан сағ соо тээлмэрдэжэ байһанаа, энэ эмхиин политическэ штаб-байрые Парижһаа Брюссель зөөлгэжэ абаашаха гэһэн шиидхэбэри үсэгэлдэр гаргаа.

Сағ үргэлжын түлөөлэгшэдэй заседани дээрэ һайшаагдаһан шиидхэбэри доторнь иигэжэ дурдагдана: союзай гэшүүдэй һанамжын ёһоор, НАТО-гой совет энэ эмхиин сэрэгэй штабуудта дүтэ байха ёһотой болоно.

Бонн-Мадрид хоёрой холбоон

БОНН. (ТАСС). Испаниин франкис гадаадын хэрэгүүдэй министр Кастиэлья Баруун Германиин ниислэлдэ хоёр хоногой турша соо хэлсээ хэһэнэй һүүлээр Мадрид бусахаяа мордобо. Бусахынгаа урда тээ Баруун Германиин канцлер Эрхардтай уулзаа.

Бонндо тунхаглагдаһан коммюникеһээ харахада, франкис Испаниин гадаадын хэрэгүүдэй министрэй аяншалга «Бонн-Мадрид» хоёрой хоорондын сэрэгэй-политическэ холбоое бэхижүүлхэ шэглэлтэй үшөө нэгэ алхам болоно. «Европын экономическа нүхэсэлдэ» Испаниие хамжуулха тухай хэлсээнэй түргөөр дүүрэлгэдэ али болохоор туһалха» байһанаа Баруун Германиин правительство элирхэйлбэ.

ВЬЕТНАМАЙ ДЕМОКРАТИЧЕСКА РЕСПУБЛИКА. Нгеань провинцидахи Дук Нуан Минь гэжэ хүдөө ажахын кооперативта барайгарай поли түүбэрилэн эрилгана.
ВИА—ТАСС-ай фото.

Социалис Чехословаки машинануудые, промышленна түхеэрэлгэнүүдые газаа тээшэнь олоор гаргадаг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Прешовой машина бүтээгшэдэй дархалһан, Советскэ Союзай цементын заводуудта тодхогдохо түхеэрэлгэнүүдые тээжэ байна. ЧТК—ТАСС-ай фото.

ЭНЭ ХУУДАҺАНДАМНАЙ УНШАГТЫ:

- Мартагдашагүй баатаршалга;
- Поэзиин долгин соо;
- 200 жэлэй саада тээ;
- **Пампуу баабайе хэн абараа б**

Совет засагай 50 жэлэй ойдо

Уран зохёолшын тэмдэглэлнүүд

ДАЙНДА УНАҺАН БУРЯАД ХҮБҮҮДЭЙ ЗАМААР

КАЛИНИНГРАД хотын тэг дунда мүнөө тон хори нэгэн жэлэй саанахидал адли эбдэрхэй шулуун гэрнүүдые харахадаа, минии хүйтэн хүлһэн гарахадал гээ.

Энэмнай Зүүн Пруссиин зүрхэн ха юм даа. Эндэһээ нэгэтэ бэшэ «Дранг нах остен» гэжэ немецүүд һүхирэлдэн, манай гүрэн руу добтолон ородог байгаа.

Калининград хото дээрэһээ Балтиин далай харагданагүй. Тиигэбэшье тон томо амитанай хажуудаш дүтэ хэбтээд амилжа байһан шэнги, эндэ ходо шиигтэй пойтон, һалхитай.

Эндэ урданай немец хаашуулай хуушан гэрнүүд ехэ олон. Ханань метр шахуу зузаан улаан хирпиисэ, сонхо үүдэнүүдынь орохын аргагүй уйтан, бүтүү балай. Гэр соо бэшэ, казарма соо ороһон шэнги.

Бүхы Зүүн Пруссиин газар барагар, һүр даранги харанхы шэгтэй. Эндэ урдань нэгэшье нюдэн манине урихаhаар хараагүй гэжэ гансата ойлгохоор.

Советск, Гвардейск, Черняховск, Краснознаменск, Калининград... Эдэ шэнэ нэрэнүүд эндэ тиимэшье бэлээр бии болоһон бэшэ даа.

Город бүхэн өөрынгөө онсо шэнжэ, шарайтай байдаг. Иимэ шэнжэ Калининградта баһа бии.

Эбдэрхэй шулуун гэрнүүдые тойроод, 1945 ондо Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай һүүлшын шатада Кенигсбергые (Калининград) сүлөөлгэндэ унаһан мянга хоёр зуун хүбүүдые хүдөөлүүлһэн газарта би сэхэ ошобоб. Эндэ эдэ хүбүүдэй дурасхаалда мүнхэ зула носоогдонхой.

Хүн Москва ошоходоо эгээл түрүүн Улаан талмай гарадаг. Тэрээн шэнги Калининград ерэһэн лэ хүн нэн түрүүн мүнхэ зулын носожо байһан газарта ерэдэг байна.

Калининград болон бүхы Зүүн Прусси дайнай үнгэрһэнэй һүүлээр мүнөө болотор ондоо болоогүй гэхын аргагүй. Зарим газартаа бүри танишагүй болотороо ургаа. Дайнай һүүлээр амгалан хүгжэлтэдөө амжалта туйлаһанайнгаа түлөө энэ жэлдэ Калининградска область оронойнгоо дээдэ хайрада — Ленинэй ордендо хүртөө.

Гэбэшье эндэ ямаршье юумэн үнгэрһэн дайнай шархые халхалжа шадахагүй байна.

1945 оной апрелиин 9-дэ Зүүн Пруссиин ниислэл хото Кенигсбергые сүлөөлгэндэ унаһан хүбүүдэй баатаршалгые мүнхэлхын тула Илалтын хүшөө бодхоогдоо һэн. Энэ болбол Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда унаһан сэрэгшэдтэ бодхоогдоһон түрүүшын хүшөө болоно. Элдэб газараар хүдөөлэгдэһэн сэрэгшэдые нэгэ газарта — городой эгээ һайхан сэсэрлиг соо — утаашаа зуун дүшэн метр, гүнзэгынь хоёр метр нүхэн соо асаржа хадагалба.

Энэ хүшөө баригшадай олонхинь өөһэдөө сэрэгшэд, эндэ хүдөөлүүлэгшэдтэй сугтаа дайлалдаһан нүхэдынь байба. Сэрэгшэдэй хэбтэһэн яһан дээрэ бронзо болон гранидаар бүтээгдэһэн хэдэн олон скульптуранууд болон барельефүүд баригдаба. Барельефүүд дээрэнь эрэлхэг зориг түгэлдэр буу бариһан хүбүүд баруун зүг тээшэ зүдхэнэ.

Эдэ шулуун скульптурануудай тэгэндэ хорин таба метрэй үндэр алдар суугай хүшөө тэнгэриин хаяа хадхана. «Танай зориг юугээршье жэшэшэгүй, танай хүсэл буладһаа хатуу, танай алдар хэтэдээ мүхэшэгүй» гэжэ энэ хүшөө дээрэ нюдэнэй үзүүрэй арай хүрэхөөр газарта алтаар һиилэн бэшээтэй.

Тойроод айхабтар шэмээгүй. Намар боложе, шара набшаһан хүл доогуур саһан мэтэ бамбайн хэбтэнэ. Хүлөө газарта табихашье дуулданагүй. Харин дээрэһээ нэгэ һанаа алдаха абяан аллейн нүгөө хажууда дуулдана.

Би малгайгаа абажа, баатар сэрэгшэдэй хүшөө нара зүб тойрожо, мрамор дээрэ алтаар бэшэһэн нэрэ обогуудыень уншан ябанаб. Олон лэ яһанай, хүн бүхэнэй хайрата үринэр хэбтэнэ даа. Бултадаа залууханууд, ехэнхинь һая хори гаража ябаһан хүбүүд. Гараһан түрэһэн он жэлнүүдынь баһал доронь бэшээтэй.

Гэнтэ нэгэ нэрэ обог намайе байра дээрэм байлгаад, үбдэг дээрэм һэхэрэн һуулгаба. Дахин үзэглэн шангаар уншабаб. Зүб даа. Яахашье аргагүй буряад хүбүүн.

«Гвардиин рядовой Д. Дармаев» — гэжэ алтаар бэшээтэй байба.

Дээрэнь ямар дивизидэ алба хэһэниинь хэлэгдэнэ. Дармаев Суворовой орденто, Улаан тугта Зүүн-Сибириин Городокско хорин зургаадахи гвардейскэ мэргэн буудагшадай дивизидэ алба хэһэн байна.

Үшөө нэгэ хэды алхам хээд. ондоо нэрэ обогтой ушарбаб. «Гвардиин сержант Базаров А.» гэжэ бэшээтэй байба.

Юрэдөө, бүришье зосоом жэгтэй болошобо. Хори гаран жэл үгэ дуугүй болоһон түрэл дүтэ хүбүүдээрээ уулзажа байһан мэтэ болобоб. «Гэнтэ хоёр абганарни эндэ хэбтэгшэб»,— гэжэ һананаб. Теэд бэшэ буряад нэрэ эндэ олобогүйб.

Би эдэ хоёр хүбүүдэй манай үргэн буряад ороной хаанахи нютагай байһыень мэдэнэгүйб. Хориин, Агын, Сэлэнгын, Мухар-Шэбэрэй, Захааминай, мүн Алайр нютагайшье байжа болоо. Гэбэшье эдэ мэдэгдээгүй солдадуудай нэрэ манай буряад арадай агуу ехэ Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай үедэ гайхамшагта баатаршалга гаргаһанайнь үшөө нэгэ тэмдэг боложо үгэнэ.

Мүнөө хаанашье, ямаршье буряад айлда орогты, энэ үнгэрэгшэ дайнда өөһэдынгөө дүтэ хүнине — эсэгээ, аха дүүгээ, нүхэрөө — алдаагүй хүн гэжэ тон хомор байха.

Ганса минии түрэһэн Хэжэнгын Ушхайта тосхонһоо зуу гаран хүн дайнһаа бусажа ерээгүй һэн.

Энэ Калининград город дээрэ хүдөөлүүлэгдэһэн мянга хоёр зуун хүбүүдэй хахадынь шахуу Зүүн-Сибириин дивизиһээ байба. Тиимэһээ манай эндэхи хэдэн олон хүбүүдэй тэндэ һүүлшынгээ гэр олоһониинь үшөө мэдэгдэнэгүй.

Гадна Д. Дармаевай алба хэһэн дивизиин «Городокско» гэжэ нэрэ зүүһэниинь баһа һонирхолтой. Нэгэдэхеэр, энэ дивизи хадаа манай мүнөө Закаменск городто (тиихэдэ Городок гэжэ нэрэтэй байгаа) тогтоогдоһон байжа болоо. Үгышье һаа, дайшалхы хэрэгээ эрэлхэг габьяа харуулжа эзэлһэн городойнгоо нэрээр энэ дивизи нэрлэгдээ. Зүгөөр Городок гэжэ городой Зүүн Пруссида үгы байһаниинь элитэ.

Харин гвардиин сержант А. Базаровай алба хэһэн дивизи ондоо байна. А. Базаров Ленинэй, Суворовой, Кутузовай орденуудта улаан тугта Московско — Минскэ нэгэдэхи мэргэн буудалгын дивизидэ алба хэһэн байна.

Теэд Москва шадарайшье байлдаануудта манай нютагаархин тон олоороо хабаадажа, эрэлхэг зориг харуулһан һааб даа.

Би эдэ солдадуудай түрэһэн гараһан нютагыень, ямар дайшалхы габьяа хэһэндээ эндэ хүдөөлүүлһыень элирүүлхын тула Прибалтийска сэрэгэй округой газетэдэ, мүн хэдэн газарта хандаһан байнаб. Теэд тэрэ гэһэнһээ хойшо оло мянган хубилалтанууд болоһон, гансата юумэнэй олдохонь бэрхэ байба. Гэбэшье энэ хэрэг иигээд яашье орхижо болохогүй.

Кенигсберг городые сүлөөлэлсэһэн буряад хүбүүдэй нэрэнүүд түрэл нютагтаа мэдээжэ болохо зэргэтэй.

Герой-хэрэм Брест шадар буряадай түрүүшын герой Гармажап Гармаев хэбтэнэ.

Украинын Львов городто фашис Германиие дараһанай хорин жэлэй ойдо геройн хүндэтэ нэрэдэ алдалһан хойноо хүртэһэн гвардиин полковник Владимир Борсоевой хүшөө бии.

Мүн Белоруссиин ой тайгаар партизанска отрядай гайхамшагта командир Гуржап Очиров тухай мүнөөшье хүрэтэр үльгэр домог хэлсэһэн зандаа.

Фашис Германиин гол уута Берлинэй үйлсэдэ, Шпрее мүрэнэй эрьедэ 1945 оной апрелиин гушанда алуулһан Хори нютагай герой инженер-капитан Дарма Жанаевай намтар манай үеын хүнүүдтэ олохон бодол баһа түрүүлжэ байна.

Би мүнөө хүн зоной мэдэхэ болоһон хэдэн зүйлнүүдые дурдабаб.

Харин Калининградта хэбтэһэн Дармаев, Базаров шэнги мэдэгдээгүй геройнууд Баруун Европын тала дайдаар хэр олон байна гэжэ һананат.

Манай буряад сэрэгшэд Эхэ оронойнгоо уряалаар бүхы гүрэнтэеэ хамта 1941 ондо нэгэ хүн шэнгеэр дайсанай урдаһаа бодоо һэмнай даа.

Энэ хэлээшэеэ баталан, нэгэ жэшээ хөөрэһүү. Ригэ город шадар, бүхы дэлхэй дээрэ мэдээжэ болоһон Балтиин далайн эрьедэ сэнгэлгын газар бии. Манай ороной хэдэн олон зон зундаа эндэ амаралтаяа үнгэргэхэеэ ерэдэг.

Бидэ баһа нэгэ амаралтын үдэр эндэ ерэбэ гээшэбди.

Далайн эрьедэ зон дүүрэн. Тиихэдэнь наанань сэсэрлиг соо һуубабди. Мэдэн гэхэдээ, дайнда унаһан сэрэгшэдэй хүүрнүүд дээрэ орошоһон байбабди.

Улаан мрамор плитанууд дээрэ эндэ хадагалагдаһан сэрэгшэдэй нэрэнүүд байна. Олон плитанууд дээрэ «нэрэ обогынь мэдэгдэнэгүй» гэжэ бэшээтэй. Гэнтэ нэгэ нэрэ обог дээрэ манай нюдэн тогтошобо.

«Сержант Цыбэнов Д. П. 1916 г. р. 22. 1. 1945 г.» гэжэ бэшээтэй байба. Энэ буряад хүн хори юһэ һаһатайдаа дайнай дүүрэхэеэ байхада эндэ амияа алдаһан байна. Плитагайнь хажууда — сэсэг. Ехэ һайхан амиды сэсэг табяатай байба. Хэн эндэ табяаб, бидэ мэдэнэгүйбди. Үнэн зүрхэнһөө энэ хүндэ баяр баясхалан хүргэнэбди. Бидэ баһа сэсэг асаржа табибабди.

Эндэ унаһан сэрэгшэдэй хүүрнүүдые ехэ һайханаар харууһалжа байдаг тон һайн заншал бии байна. Хаанашье харахада, энэ эли байха юм. Харин бидэнэр нютагтаа энэ һайхан заншал хүсэд хэрэглэжэ шаданагүйбди гэжэ һанагдана.

Мүнөө һүүлэй үедэ хүдөө нютагуудаар дайнда унаһан сэрэгшэдэй дурасхаалда хэдэн олон шабараар бүтээһэн хүшөөнүүд бодхоогдоо. Энэ һайн гээшэ. Теэд үнэн хараад үзэхэдэ, тоншье эдэ шабар хүшөөнүүд ахирханууд, ямаршье уран бэлигэй түһөөгүй, бэе бэенүүдээ һажааһан, ёһо дүүргэхын тулада бодхоогдоһон бахананууд болошоно. Зэдэдэ, Хоридо, Мухар-Шэбэртэ бодхоогдоһон хүшөөнүүд иимэнүүд.

Минии һанахада, Улаан-Үдэ хотодо Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда унаһан хүбүүдэйнгээ мүнхэ дурасхаал гиигүүлһэн томо гэгшын хүшөө Октябриин революциин табин жэлэй ойе угтуулан, шэнэ баригдажа байгаа бульвар, кварталнуудайнгаа нэгэндэ бодхоохоор гэжэ һанагдана. Баруун Европоор хэбтэһэн хүбүүд түрэһэн гараһан нютагтаа бронзо болон мүндэлөөд бусаг лэ. Хүн бүхэнэй һанаа заяан тэниихэл. Эдэ хүбүүд иимэ ёһолол хүндэ өөһэдынгөө үнэн шуһаар олоо.

Мүн мүнөө сэрэгшэд боложо байһан залуу хүбүүд бултадаа дайнай һүүлдэ түрэһэн, энэ дайн тухай гансал хүнэй хөөрөөгөөр мэдэнэ гээшэ. Иимэ хүшөө бодоо һаа, эдэнэртэ юунһээшье үнэтэй үльгэр жэшээ боложо үгэхэ һэн.

Би Зүүн Прусеэр ябажа ябахадаа, үшөө нэгэ ушар тухай һанажа ябааб. 1812 оной дайнда манай ород сэрэгшэд Кутузовай ударидалга доро энэл харгыгаар Наполеониие намнажа, Кенигсберг городые эзэлээ һэн. Эндэһээ Париж ороһон байна. Энэ дайнда манай Сэлэнгын полк шалгаржа, Кремлиин Георгиевска ордон соо алтаар һиилэгдэһэн нэрээ орхёо һэн.

Мүнөөшье фашистнар «хуушан хилээ бодхоохомнай, Зүүн Прусси манай газар» гээд гүйлдэнэ. Теэд иимэ юумэн байдаггүй. Дахин фашизм энэ газарта түрэхэгүй. Энээн тухай амиды байһан маниие энэ Зүүн Пруссиин газар доро хэбтэһэн манай хүбүүдэй һүлдэ һүнэһэн дахин дабтан һануулна.

Би энэ хүбүүдэй хүүр дээрэ носожо байһан мүнхэ зулын урда үни удаан зогсобоб.

> «Зоригтойшуулда
> үхэл гэжэ байдаггүй,
> Зоригтойшуулда
> гансал
> мүнхэрхэ гэжэ байдаг»,

— гэжэ Константин Симоновэй шүлэг минии һанаанда оробо. Энээгээр би энэ тэмдэглэлээ дүүргэбэб. Дээрэ дурдагдаһан буряад хүбүүдэй гэртэхиниинь гү, али аха дүүнэдынь олдожо болохо. Тиигээ һаа, бүришье түргэн уулзаха һэмди.

Ц. ГАЛАНОВ.

Композитор Б. ЯМПИЛОВАЙ 50 наһанай ойдо

ХЭҺЭН АЖАЛШНИ ЯҺАЛА ЕХЭ

Бидэ гурбан (Ж. Батуев, Б. Ямпилов, би) тухай хүнүүд элдэбээр хэлсэдэг, хошон үгэнүүдыешье холбодог. Теэд эдэ гурбанай эгээл залуу Бабу-Доржи, шимнай 50 наһа хүрэбэш.

Энэ үдэрөөршни дашарамдуулан, шамайгаа, хүгжэмшэдые амаршалха дуран хүрэнэ.

Гушан табан жэлэй саада тээ бидэ хоёр анха түрүүн уулзаа һэмди. Һая эмхидхэгдэһэн искусствын техникумдэ орохоёо ерэһэн залуушуул Некрасовай нэрэмжэтэ үйлсын 4-дэхи байшангай хажууда шаг шууяа татажа байгаа һэн.

Техникумнай хоёр (театральна, хүгжэмэй) отделенитэй байгаа. Юундэб даа, олонхи хүбүүд басагад булта театральна отделенидэ орохо дуратайнууд, хүгжэмэй отделенидэ хүнүүд орохо дурагүйнүүд байгша һэн. Энэ хоёрдохи отделенидэ орохо гүүлэгшэдэй муулартай—уруу дуруу боложо байхада: буряад дэгэлтэй, буряад гуталтай, улаан залаатай малгайтай, эрхын шэнээн бэетэй аад, эрэ хонгор дуутай — иимэ хүбүүн орожо ерээд, «би хүгжэмэй отделенидэ орохо һанаатайб...» гээ һэн. Тиихэдэнь Николай Никонорович Тихонов, хүгжэмшэ багша шалгажа үзөөд, хүгжэмэй отделенидэ орохош гээ һэн.

Тэрэ үдэшэндөө хамтынгаа байрада уулзажа, хөөрэлдэжэ танилсаад, оронуудаа ниилүүлжэ хоноо һэмди. Тэрэ гэһэнһээ хойшо хамта училищи дүүргээбди, радиодо хамта хүдэлөөбди, консерваторидо хамта һураабди. Ингэжэ ябаха зуураа, хараалдаад, үреэлдээдшье үзөөбди.

Энэ үе соо шиниимнай хэһэн ажал, бэшэһэн хүгжэм ехэ. Дуунууд, симфоническа, камерна хүгжэм, оперно, балетнэ хүгжэмшни бүхы Совет орон соогоо дэлгэржэ байна.

Саашадаа бэлигээ улам хүгжөөжэ, үшөө олон симфони, балетнэ, оперно хүгжэм, дуунуудые бүри бэшэхэ бээз гэжэ найдагдана. Ингэжэ түрэл арадайнгаа хүгжэмэй культурые улам дээшэлүүлхэ хэрэгтэ ехэ хубита нэмэриеэ оруулыш гэжэ 50 наһыешни тэмдэглэжэ байхадаа юрөөхэ байнам.

Д. АЮШЕЕВ,
композитор.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Мүнөөдэрэй номерто:

Нэгэдэхи хуудаһанда: Комсомолой мүндэлһэн үдэртэ зорюулагдаһан түрүү бэшэг; Комсомолой бүхэсоюзна ударна барилгаһаа журналист Ю. Николайчук гэгшын бэшэгүүд; КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй амаршалга.

Хоёрдохи хуудаһанда: Б. Ивановой статья; СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министерствэдэ.

Гурбадахи хуудаһанда: Советскэ Союзай маршал К. Рокоссовскиин статья.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: «Субботний огонёк».

УЛААН-УДЭ. Үдэшэлэн Мухинай нэрэмжэтэ үйлсэдэ. А. ВОРОНОВОЙ фото.

Андрей Кононович Воуль—Хойто-Байгалай аймагай Илчигирскэ сельсоведэй Калининай нэрэмжэтэ колхозой суута ангуушан юм. Тэрэ агнахаһаа гадна зундаа геологуудые газаршалдаг. Тиигэжэ Буряад ороной эгээн хойто заха хүрэтэр ябадаг.

О. БЕРЕЗКОВОЙ фото.

Ч-Р. НАМЖИЛОВ

НҮХЭРЭЙ ЁҺООР НҮХЭДТӨӨ

«Захааминһаа ерээб...»
М. Самбуев.

Заха холоһоо даа,
Захааминһаа ерээлэб
Зай, харагты.
Загарай, Баргажан,
Шэбэртын поэдүүд,
Зай гаргагты!

• • •

«Ажал гээшэ жаргал».
Ц. Дамдинжапов.

Жараа гаратараа жаргая,
Жаргаха бүреэ ажаллая,
Пьесэтэйнь, поэмэтэйнь..
туршая,
Пенсиһээ бултадаа арсая.

• • •

«Шэнхинээтэ зэбэнүүд»
А. Бальбуров.

Зэбэнүүдэй шэнхинэлдэһээр
Зэргэтын дабаа
хүрөөгүй байтар
Зэдэдэ, Шэтэдэ үзэгдөөд,
Зэргэлэн шуумайба
Эзэн-баатар

• • •

«Һүниин харанхы
Һүүдэр манан соо...
«Хүйхэр залуу ябанаб..»
Даши Дамбаев.

Һүниин харанхы,
Һүүдэр манан соо
Һүүзыжэ харагдаһан
юумэн бүхэн
һүр ородог..
Шадажа нугалаад,
шангаар уншаа һаа,
Шүдхэрынш байг,
хамаяангүй,
шүлэг болодог
Хүйтөөр энеэнэб,
хүйхэр залуу ябанаб,
Хүхэ тэнгэри өөдэ
харанаб..
Хамсыгаа шаманаб.

• • •

«Барасай арһа хэдэрһэн баатар»
(оршуулгань Г. Чимитовай
«Байгал» журналда хэблэгдэһээр).

«Барасай арһа хэдэрһэн
баатараа»
Барууни холоһоо залажа
асараад,
«Байгалай» долгиндо умбуулаа
һайн..
Байн... Бургиз нютагаа
абаашахаб
Яашахаб!?

• • •

Айдар залуу наһамнай
Аадар шэнги суурятай
(Дуун сооһоо)
З. Гомбожабай.

Олон дуу бэшээгүйдөө
өөрыгөө ходол зэмэлнэ
Ори гансаяа шагнахалаараа
тэрээнээ мартаад..
сэнгэнэ

«Төөригдэһэн хуби заяандаа»
Д. Батожабай.

«Төөригдэһэн хуби заяандаа
Гомдохош үгылби заяандаа
«Заян Наваа... миниил—де
Һанаһан хэрэгни хүсэлдөө!

ЁРО МУУТА ЗҮҮДЭН, ЁҺОТОЙЛ ҺАЙН НҮХЭР

(Онтохон)

Урда сагта далай нуурай хойморто, дабаан үндэрэй хормойдо Пампуу баабайтан алдартай, һаахатай, унахатайхан айлайхи аминдаа поглихон ажаһуудаг байгаа һэн ха.

Нэгэтэ һүни Пампуу баабайе юуншьеб үхэһэн хорогойхоноор хазаба. Өөхэн дэнгээ носоогоод үндыжэ харан гэхэдэнь, хаанашье урдань харагдаагүй хабтагар улаахан хорхойнуудай унтари дээрэнь байһанаа урилдан гүйлдэн зугадажа байхадань, арайхан нэгыень шамхэжэ абаад альган дээрээ табихадань, алдагдан тэрэнь унажа, дэнгэй галда дүрэшэлэй. Ай бурхан, амитаниие галдажа алаба гээшэ гүб, ямар ехэ нүгэл хилэнсэ хэжэрхибэ гээшэбиб гэжэ багша ламынгаа арбан халуун тама тухай айлдаһаниие һанахадаа, айдаһаниинь ехээр хүрэжэ, маани мэгзэм шэбшэн хэбтэтэрээ манаран дууран һажаха зуураа, муухай зүүдэ хараба ха.

Пампуу баабай үглөөгүүр эртэ хүгшэнөө оогложо, бурханда зула бадараагыш, бузар муухай ёро тодхор үзэбэб гэжэ отошо бурхандаа һүгэдэн, орой дээрээ наманшална. Хүгшэниинь юу үзэбэ харабаш гээд, ехэтэ гайхан асуухадань, Пампуу баабай хүндөөр һанаа алдажа, аалиханаар шэбэнэн һагад: һүхэ малага бариһан эбэртэй, һүүлтэй эрлигэй элшэнэр энэ гэртэмнай орожо ерээд, эреэн дээһэн аргамжаар хоолойгоорни ооһорлон шэрэжэ газаа гаргаба гэһэмни — эрлиг хаанай ордондо орошонхой байбаб. Хаанай урдахи толи дээрэ хара хүүргэдэһэн болотороо хуухаршаһан мүнөөхи хабтагар улаахан хорхоймни бээлэйн шэнээн томо болошоод бэлхэр бэлхэр уухилжа, энэ хүн намайе галда шатаажа, гар хүлгүй, мухар һохор болгожорхёо гээд уйхай болоно. Эрлиг хаан намайе шэртэжэ: ши, хүн, энэ амитаниие галда шатаажа эрэмдэг зэмдэг болгоһондоо тамын тогоондо амидыгаар шанагдаха болобош гэнэ хэбэртэй,— гээд Пампуу баабай яаран тэбдэн багша ламая залажа, баршад тодхороо дурдан абарал заһал эрибэ. Лама яһан шоогоо тарнидан яаралгүйхэн хаяба: нүгэл хилэнсэш ехэдэжэ, эрлиг хаанда үнэхөөрөөл ошоо хүн байнаш. Үргэл буян хэжэ үйлэ тодхороо сагааруулаагүй һаа, ухэлэй тамада унахаяал байнаш. Үтэр шамдаха хэрэгтэй, ами наһанай андалдаанда айбала дүршэг гаргуула,— гээд Пампуу баабайе яаруулан, үнэтэ һайхан хубсаһыень үбһэн дүршэгтэ үмдүүлжэ, алта мүнгэн зүүдхэлээр ара үбэрһөөнь шэмэглээд, сан хэнгэрэг наярган, сай, мяха шануулжа, хонхо дамаари хонгиргон, хонон үнжэн уншажа, хубсаһа хунарынь тайлажа абаад, хубхай дүршэгоо галдажархилай. Үйлэ хэрэгээ бүтээлгэһэндээ үбгэн баабай баяртай, аюуша хадаг дэлгээжэ абарагша ламадаа һүгэлэн, улаагша үнеэгээ үргэл барижа, үнэн зүрхэнһөө мүргэбэшье һаань, ёро муута хорхойнуудынь ёһотоор олошоржол байба ха.

Пампуу баабай бөө найжаяа залажа, болоһон ушараа дурдан, абарал хайра гүйхадань, этигэл ехэтэ найжань: — онго, тэнгэри, бурхад уур сухалаа хүрэжэ уршагта хорхой буулгаа байна. Тайлга тахилга гаргуулха, сасли хэрэг хүүлэхэ болобош. Тэрэгүйдэ шамайе тэнгэри бурхад тэһэ нэрьехэеэ байна,— гээд бөө найжань онготожо, бүхэли хониной мяха шануулба, бүтэн тогооной архи табюулба.

— Хойто соохи эдлэлдэш хорого альбан эшээлээ гээд, хүгшэнэйнь заһалай зүүдхэл абдар сооһоонь абажа, альбан шүдхэрые намнабаб гээд арһан хэсээ дэлдэбэ. Онго, бурхадаа залабаб гээд ондого сондого дэбхэрбэ. Халуун түмэр долёожо, хаба шэдиеэ харуулхам гээд хамарайнгаа үзүүр хайражa, халаг хухы хашхарба. Пампуу баабай бөө найжадаа бүхы хэрэгээ бүтээлгэһэндээ бүри ехээр баясан, мэлзэн боро мориёо мэнсэ болгон унуулжа, миндаһан торгон самсаяа гүйлга болгон үмдүүлжэ, мүнгэн гааһа алшуураа түүргэ болгон барюулба. Теэд Пампуу баабайнда сугларһан уршагта улаахан хорхойе уншалга, заһалшье айлгабагүй. Сасли, хэрэгшье сухарюулбагүй, улам гааран үдэжэ, унтуулха хэбтүүлхэеэ болибо ха.

Пампуу баабайтан хүлөө тээхэ моригүй, хүнэгөө тодохо үнеэгүй боложо, улаан сурба үхибүүдынь үгжаяа тодон үйлалдаба. Үбгэн хүгшэн хоюулан иигээд яаха бэлэйбди гэлдэн уруу дуруухан һуутарнь, үүдэн гэнтэ нээгдэжэ хотошо нохойень хусуулһаар ород тала Петрүүхэ гэдэгынь орожо ерэбэ ха. Пампуу баабай хүл алдан хүхижэ, галайнгаа баруун тээ одон шэрдэгээ дэлгээгээд, айлшанаа угтажа, гашуун сайгаа аягалан, болоһон ушараа хөөрэхэ зуураа, ёро тодхороор сугларһан ёһо буруу хорхойгоо харуулхадань, ород талань өөдөө харан, үбдэгөө альгадан энеэжэ: «энэшни ёрын хорхой бэшэ, юрын лэ хулпаа гээшэл даа. Иимэ хулпаанууд манай ород дэрээвэндэ байдаг юм. Хэн нэгэнэй хубсаһа хунарта аһалдажа шиниидэ ерэһэн байгаа бээз даа. Энэ хулпаае үгы хэхын тула ямаршье тиимэ уншалга заһал, тайлга, тахилга хэрэгтэй бэшэ юм. Энэшни гурбан дабхар хуягтай байха. Гурба гурбан хоногоор гурба дахин хүлдөөжэ, гурба дахин гэдхээхэдэшнил гол таһаран хосорхо»,— гэбэ. Пампуу баабай үшөөл һанаата болонги, тэрэ ёро муута зүүдэмни юун гээшэб гэхэдэнь, ород талань миһэржэ, ээм дээрэнь альгадан: — айха юумэ үгы, тэрэшни юуншье бэшэ, нойрой үлэгдэл гээшэ. Ламын хэлэһэн худал хуурмаг тама тухайда һанажа сэдьхэжэ хэбтэтэрээ һажахадаа, тэрэнээ зүүдэндээ хараа гээшэш,— гэжэ үнэн зүбыень ойлгуулжа, һанаа сэдьхэлынь амаруулаад, үргэбшэ сумаагаа уудалан хүбэриг хилээмэ гаргажа хүбүүд басагадтань һарбайха зуураа: — хүрэнгын таряа бэлэг үгэхэб,— гэбэ. Пампуу баабай баясан: — хүрэжэ ерыш манайдаа, хүрьһэтэ газар элбэг лэ. Хүршэнэр болон түбхинэхэбди,— гэжэ үбсүү тулама һахалтай ород тала Петрүүхэеэ уряа һэн ха.

С. ДЫРХЕЕВЭЙ хөөрэһэниие
Б.-М. ДЫШИНОВ найруулан
бэшэжэ абаба.

Энээниие дуулаа һэн гүт?

ХАЛУУН ХАДА

Урда Приуралидахи Башкирай үзэсхэлэн һайхан голнуудай нэгэн —Юрюзаниин эрье дээрэ үбэлэйшье сагта хүхэ ногоотой байдаг газарнуудтай хада бии юм. Тэдэ газарнуудһаань халуун уурал һабһажа байдаг. Шулууниинь тар хүрэшэгүй халуун. Янгантау хадада халуунай хайшан гээд бии байһан тухай эрдэмтэд мүнөө хүрэтэр нэгэн һанал олоогүй байха юм. Халуун хада тухай 200 жэлэй саада тээ шахуу литература дотор дурдагдаһан байна.

Мүнөө Янгантауда ороноймнай һэргылэн аргалалгын томохон эмхи зургаан — санатори хүдэлнэ. Тэндэ халуун уһатай булаг бии юм. Тэрэнэй ваннада орожо, үе мэсын, хуян, мэдэрэлэй, бөөрэй болон бусад үбшэ аргалдаг. Гэбэшье Янгантау гансахан бальнеологическа үнэтэ курорт бэшэ юм. Харин тэрэ хадаа уһа ууралаараа дулаа үгэдэг байгаалиин котёл болоно. Тэрэнэй халууниинь тепловой электростанциин орондо гэр байрануудые, теплицэ болон оранжерейе дулаасуулжа шадаха байна. Энэ тон шухаг үзэгдэлтэ байгаалиин нюуса түргэн таагдаа һаа, хүн зондоо өөрынгөө баялигые бүри шуу үгэхэ байгаа.

(Календарьһаа абтаба).

Редакторай орлогшо **Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.**

Манай адрес, телефонууд:

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-Удэ, улица Ленина, 35. Телефоны: редактора — 23-67, зам. редактора—38-42, зам. редактора—35-84, секретариата — 27-37, отделов: сельскохозяйственный — 47-59, 35-14, промышленный —48-89, 33-61.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: партийной жизни —40-49, идеологический — 24-74, 60-21, советского строительства и быта — 34-93, рабселькоров и писем — 25-41, 38-30, информации—34-05 и перевод—24-74.

гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совете Министров Бурятской АССР.
Н02006. Зак. № 1043.